

Naša anketa

Je potrebné pripomínať si národnooslobodovací zápas nášho ľudu v boji proti fašizmu?

Odpovedajú účastníci slávnostného otvorenia stálej expozície o činnosti Partizánskej brigády Jana Žižku v areáli Pamätníka SNP na Jankovom vršku.

Tomáš Švec, podpredseda ObIV SZPB v Trenčíne: Súčasné prejavy neznášanlivosti nielen medzi národmi ma utvrdzujú v tom, že neustále je potrebné pripomínať toto najslávnejšie obdobie v dejinách Slovenska. Teší ma, že sa nám podarilo vybudovať stálu expozíciu o činnosti Partizánskej brigády Jana Žižku, ktorá doteraz nebola historicky takto zmapovaná. Som presvedčený, že pomôže ľahšie pochopiť toto obdobie najmä našej mládeži. Pravdaže, za predpokladu, že budú školy navštevovať Pamätník SNP na Jankovom vršku, ktorého súčasťou je aj táto expozícia.

Milan Pola, z Moravy, syn Teodora Pola, veliteľa Partizánskej brigády Jana Žižku: História protifašistického odboja musíme pripomínať stále, aby sa navždy vryla do pamäti i novej generácie. Je príkladom upevňovania priateľstva medzi národmi a spoločného boja za blaho všetkých. Vojnové obdobie znamenalo pre môjho otca, tak ako pre všetkých, ktorí so zbraňou bojovali za slobodu, ten najťažší úsek v živote. Rád však vždy spomínal na priateľstvá, ktoré pritom nadviazal. Aj preto sa často na tieto miesta vracal.

Mária Raslavská, ZO SZPB Zvolen: Je to veľmi dôležité pripomínať krutosti fašizmu, najmä preto, lebo sa mi zdá, že dnešná generácia má nedostatočné informácie o tom, ako to v skutočnosti bolo. Žiaľ, nájdú sa už aj takí, ktorí sa navzájom zdravia fašistickým pozdravom.

Ľudovít Kaliský, priamy účastník SNP, veliteľ bojovej čaty vo vojenskej jednotke Zubřík: Pripomínať si obdobie bojov proti fašizmu len teraz pri príležitosti 70. výročia SNP by bolo krátkozraké. Dôležité je trvale upozorňovať na neprijateľnosť ideológie nadradenosti určitej rasy pre ľudstvo. Prierez udalostí zaznamenaných na jednotlivých tematických celkoch expozície poslúži ako dobrý základ pre oboznámenie sa s činnosťou Partizánskej brigády Jana Žižku. Oživovanie spomienok a ich odovzdávanie nasledujúcim generáciám nemôže byť nikdy na škodu, naopak, je dôležitým výchovným prostriedkom.

Viera Kaščáková Nociarová, ZO SZPB Zvolen: Uctiť si bojovníkov proti fašizmu a pripomínať ich odkaz dnešnej generácii, ktorá nezažila hrôzy vojny, je našou morálnou povinnosťou. Otvorenie vlastivednej expozície o činnosti Partizánskej brigády Jana Žižku je tou pravou výzvou.

Perlička

Nacistický taxikár

New York je mesto, ktoré vraj nikdy nespí. O bezsennej noci sa mesto postaralo aj jednému taxikárovi. Ten si až 30 dní nemôže sadnúť za volant pre hákový kríž, ktorý počas rozvozu svojich klientov nosil na ľavom ramene.

27-ročný Gabriel Diaz, pôvodom z Dominikánskej republiky, sa obhajoval tým, že keď homosexuáli môžu po meste pochoďovať s dúhovou vlajkou a moslimovia šoférovať v turbane, on môže nosiť na rukáve svastiku. Mladý muž sa verejne hlási k neonacistom, popiera fakty o holokauste a tvrdí, že svoj milovaný symbol bude nosiť ďalej.

Všetci, ktorí ho za to odsudzujú, sú podľa neho len obyčajné „umrčané baby“. Jeho otec je presvedčený o tom, že syn by potreboval pomoc odborníkov na duševné zdravie.

A. M., podľa nydailynews.com

Pre Bulharsko je každý 4. jún Dňom národného hrdinu Christa Boteva. Práve jemu patria slová, ktoré sú vyryté do podstavca Pamätníka bulharských partizánov: Ten, kto padne v boji za slobodu, nezomiera!

„Pri príležitosti významného 70. výročia SNP chcem zdôrazniť úctu všetkým občanom, ktorí sa zapojili do tohto neľahkého boja,“ povedala veľvyslankyňa Margarita Ganevová (na snímke vo fialovom saku uprostred bratislavských protifašistov). Pripomenula, že 9. septembra 1944 bola jej vlast' už slobodná, a teda, že na Slovensku vtedy žijúci Bulhari sa mohli pokojne vrátiť domov. No oni tu zostali a zapojili sa do SNP. „Ide o vyše 110 bulharských občanov. Časť z nich padla v partizánskom boji na strednom a východnom Slovensku, avšak najviac ich bolo internovaných do koncentračných táborov Dachau a Buchenwald. Konca vojny sa dožila z nich len malá skupinka. Niektorých som poznala aj osobne,“ uviedla M. Ganevová. Zdôraznila pritom, že „tento a ani ostatné pomníky na Slovensku nie sú venované neznámych partizánom. Každý je venovaný konkrétnym ľuďom a ich konkrétnym činom“.

Vladimír Mikunda

Z rokovania ÚR SZPB: Prečo to niekde nejde?

Jeden z najvýraznejších signálov, ktorý vedenie SZPB a jeho ústredná rada vysiela v poslednom čase do svojich oblastných výborov, je tlak na zavedenie princípu, že plnohodnotnú finančnú dotáciu budú dostávať naozaj len tie oblasti, ktoré realizujú všetky stanovené úlohy!

Ukazuje sa totiž, že toto je jediná cesta, ako „prinútiť“ niektoré oblastné výbory SZPB, aby svojich (problémových) tajomníkov odmeňovali len za skutočne odvedenú prácu, resp., aby sa v opodstatnených prípadoch nebáli navrhnuť predsedovi SZPB aj ukončenie pracovno-právneho vzťahu s nimi.

Druhým poznatkem, ktorý sa ako červená niť tiahol rokováním ústrednej rady (5. júna) a ktorý má taktiež spojitosť so spôsobom práce tajomníkov oblastných výborov, je, že popri nízkej úrovni realizačnej disciplíny udržiavajú aj slabú, ba až neexistujúcu spätnú komunikáciu.

Príklad? (Pokračovanie na str. 3)

Spoločný protifašistický odboj – Partizánska brigáda Jana Žižku

Stálu vlastivednú expozíciu o činnosti Partizánskej brigády Jana Žižku otvorili v tohtoročný predposledný májový deň v areáli Pamätníka SNP na Jankovom vršku. Zachytáva protifašistický odboj brigády, vrátane obdobia prípravy a účasti v SNP, v najväčšom celonárodnom vystúpení slovenských občanov proti fašizmu a jeho prísluhovačom.

Expozícia pod názvom Spoločný protifašistický odboj – Partizánska brigáda Jana Žižku je ukázkou cezhraničnej spolupráce medzi ObIV SZPB Trenčín a dnes už zahraničným partnerom, Kultúrnym a vzdelávacím strediskom Valašské Klobouky.

Významne sa na vyhľadávaní autentických dobových expozícií pripomínajúcich toto obdobie podieľali i priami účastníci odboja a ich rodinní príslušníci.

(Pokračovanie na str. 5)

Nemci sa po 2. sv. vojne pokúšajú zorientovať, kto vlastne sú?

Britský Daily Telegraph nedávno napísal, že záujem Nemecka o Adolfa Hitlera dosiahol rekordnú úroveň. Autori prieskumu tvrdia, že súčasní Nemci sa o Führera zaujímajú viac ako ked'koľvek od porážky tretej ríše v 2. svetovej vojne.

Nie je to ukazovateľ znovuzrodenia fašizmu a národného socializmu? Pýtala sa pravda.ru viceprezidenta medzinárodného fondu ekonomických a sociálnych reforiem Andranika Migraňana.

– Pre Nemecko je to zložitá téma. Nemecký národ prešiel vážnym procesom od národnej veľkosti do národnej katastrofy a, samozrejme, že nejaké momenty veľkosti nemeckého národa sú späť s Hitlerom, no i národná katastrofa bola spojená s Hitlerom. Nemci sa preto snažia zorientovať, kto vlastne sú po 2. sv. vojne, a vôbec v novom svete, pretože ten je čoraz zložitejší a viacrozmernejší. Myslím, že sú tu aj elementy fašizmu, ktorý je prítomný v mnohých štátoch i východnej Európy, osobitne v Pobaltsku a na Ukrajine.

(Pokračovanie na str. 8)

Na zamyslenie:

Chudobný nie je ten, kto má málo,
ale ten, kto chce viac.

SENECA

ISSN 03223-2018

9770323201002

12

„Sme národ zrodený v násilí“

Známy americký režisér Michael Moore, ktorý nakrútil škandálne odhalenia: *Fahrenheit 9/11*, *Bowling pre Columbínu*, *Povstanie flákačov*, *Kapitalizmus: história lásky (volné preklady)* a iné, okomentoval nedávnu strelbu pri Kalifornskej univerzite v Santa Barbare.

„Čo povedať o niečom, čo je už normálnou súčasťou amerického spôsobu života? Vyjadril som sa k tomu už pred 12-timi rokmi vo filme *Bowling pre Columbínu*. Sme ľudia, s ktorými sa dá ľahko manipulovať pomocou strachu, nútiaceho nás vyzbrojovať sa zbraňami, ktoré sa v množstve okolo štvrt' miliardy hlavných na-

chádzajú v našich domácnostiach. Zbraní, ktoré sú absolútne prístupné našim pubescentom, rovnako aj zlodejom, psychicky narušeným a vôbec každému, kto môže byť pripravený s niekým na zúčtovanie.“

„Sme národ zrodený v násilí, posúvajúci svoje hranice pomocou násilia, naša moc umožňuje

jej vlastníkom v mene tzv. amerických – hoci skôr korporáčných – záujmov používať násilie po celom svete. Naším národným symbolom v skutku nie je orol, ale hlaveň,“ zdôveruje sa režisér na sociálnej sieti. **Podľa ria.ru, 26. máj 2014**

Nikolič v BR OSN: pripomínam vám vašu povinnosť...

Srbsko dúfa, že dostane kompenzáciu za škody spôsobené NATO-m za jeho 78-dňové bombardovanie v roku 1999, vyhlásil 27. mája v BR OSN srbský prezident Tomislav Nikolič.

„Ja sa nežalujem a ani neprosím o náhradu za vojnu v klasickej zmysle, avšak kým som prezidentom Srbska, pripomínam vám vaše povinnosti kompenzovať nám obrovskú a nenávratnú škodu spôsobenú civilným objektom a celkovo hospodárstvu,“ povedal počas zasadnutia OSN o Kosove.

Počas bombardovania, ktoré malo prinútiť Srbsko vzdať sa kraja obývaného väčšinou Albáncami, bolo zabitých vyše 2000 civilistov, 7000 bolo ranených, pričom 30 percent z nich boli deti, povedal prezident a dodal, že vyše 750 tisíc obyvateľov bývalej Juhoslávie muselo opus-

tiť svoje domovy a odsťahovať sa z krajiny. Konečný rozmer škôd je neznámy, no účet je však v „desiatkach miliárd dolárov“.

„Bomby NATO zničili a vážne poškodili 200 fabrik, 8 elektrární, 82 mostov, sedem železničných staníc, šesť letísk a množstvo ciest. Zničených bolo tiež vyše 40 000 budov, 422 vzdelávacích inštitúcií, 48 zdravotníckych centier a budova televízie,“ doplnil Nikolič.

Podľa vz.ru, 28. máj 2014

Americký veterán – díler drog

Veterán 2. sv. vojny Leo Sharp oslávil 8. mája 2014 svoje 90-te narodeniny. Ibaže oslava to bola neveselá, nakoľko presne v tento deň bol odsúdený na tri roky za prevoz narkotík. Leo Sharp sa navyše priznal, že do Michiganu už prepravil vyše tony kokaínu, predurčeného pre mexických drogových „podnikateľov“.

Toto však nebol prvý Sharpov narkotický poklesok. V roku 2011, keď slávil 87. narodeniny, ho za-

stavil policajt a pri prehľadávaní jeho pickupu bol úspešný. Našiel v ňom vyše 90 kilogramov kokaínu.

Prokuratúra vyhodnotila, že držiteľ Bronzovej hviezdy (štvrté najvyššie bojové vyznamenanie ozbrojených síl USA), udelenej mu za boje proti nacistom v Taliansku, priviezol z Juhozápadu 1250 kg kokaínu, za čo získal vyše milióna USD.

Veterán, ktorý sa stal jedným z najstarších zločincov, trojročný trest označil za rozsudok smrti.

Nemci si zvolili potomka nacistu

Do EP si zasadne aj Udo Voigt – člen ultrapravicovej Národnej demokratickej strany Nemecka (NDP). Na tom by nebolo nič extrémne zvláštne, no tento muž je potomkom člena nacistickej výsadekovej divízie.

A keďže jablko nepadá ďaleko od stromu, aj Udo má už zopár prešľapov za sebou. Upozornil na seba napríklad tým, že v roku 2004 Hitlera označoval za „veľkého muža“ – a rozhodne tým nemyslel na Hitlerov vzrast, keďže „Führer“ meral len niečo oko-

lo 173 centimetrov. A tak ho odsúdili za podporovanie nacizmu.

To ale nebolo všetko. V roku 2006, počas majstrovstiev sveta, mal šíriť letáky, že za nemecký tím nemá hrať žiaden čierny hráč – národný tím sa vraj má skladať iba z belochov. Informá-

ciu vtedy uverejnili v Deutsche Welle.

Svoju nenávisť neskrýval ani v roku 1998, kedy dostal štvormesačný podmienený trest odňatia slobody za podnecovanie násilia – vyzýval občanov, aby sa zapojili do ozbrojeného boja. Ľudia v rodnom Nemecku s ním však aj napriek tomu sympatizujú.

Podľa www.businessinsider.com

Podľa zákonov vojny

V ruskej Dume pokračuje antinacistická kampaň. Poslanec za liberálov Michail Degťariov pripravil návrh zákona o zákaze vstupu na územie Ruska cudzincom, ktorí ospravedlňujú konanie prísluhovačov nacizmu. Okrem toho navrhuje konfiškáciu ich aktív na území Ruska. Takéto opatrenia sa vraj stanú dôstoj-

ným doplnkom už prijatého zákona o trestnej zodpovednosti za odmietanie rozhodnutí Norimberského tribunálu.

V dôvodovej správe sa konštatuje, že neonacisti sa v republikách bývalého ZSSR cítia čoraz istejšie. Sú nepriateľskí k spoločnej minulosti, demontujú a poškodzujú pamätníky osloboditeľov, stavajú sa za zákaz (víťazných) komunistických symbolov (osloboditeľov). **Podľa lenta.ru, 29. máj 2014**

Rating vojenskej sily štátu

Zisťuje sa indexom Global Firepower (GFP), a ten obsahuje vyše 50 kritérií. Okrem početnosti armády, tankov, lodí, lietadiel a ďalšej vojenskej techniky ho ovplyvňuje aj úroveň financovania vojenskej sféry, dopravná infraštruktúra krajiny, dostupnosť k ropným produktom... Dôležité je, že index neráta s atómovou výzbrojou.

V ratingu je uvedených 106 štátov. Na čele sú USA, Rusko a Čína. V Európe do prvej dvadsiatky patrí Poľsko, Nemecko,

Francúzsko, Taliansko, Veľká Británia. Slovensko je spolu s Maďarskom v poradí medzi 61. až 80-tym miestom, pričom

Rakúsko je o rad vyššie (41 – 60) a Ukrajina ešte vyššie (21 – 40). Česko sa v ratingu nenachádza.

Podľa počtov ozbrojených síl najsilnejšie sú čínske – 2 285 000 ľudí, podľa tankov ruské – 15 500 ks, podľa lietadiel Spojených štátov – 13 683 a podľa lodí čínske – 520.

Podľa expert.ru, apríl 2014

Čo píšú iní?

Vo Veľkej Británii silnie rasizmus

Podiel Britov, ktorí si priznávajú, že predpajato vnímajú ten či onen národ, sa od roku 2000 významne rozšíril. Špecialisti vyslovujú obavy z rastu nepriateľstva Angličanov voči imigrantom, osobitne zo šíriacej sa islamofóbie.

Nové údaje skupiny sociológov z British Social Attitudes hovoria, že po mnohých rokoch trendu smerovania k tolerantnosti narástol počet ľudí, ktorí sa považujú za zaujatých voči iným rasám a národom. Na juhovýchode narástol o 7 % na 31 %, na severovýchode o 16 % na 29 %, i keď v Londýne poklesol z 33 na 20 %. Podobné nálady sú aj v Škótsku, kde sa 28 percent respondentov považuje za nie príliš naklonených emigrantom, pričom ešte pred 14 rokmi ich bolo len 14 percent. **Podľa vz.ru, 28. máj 2014**

Nacistický pozdrav nie je vždy trestný, rozhodol najvyšší súd

Švajčiarsky najvyšší súd so sídlom v Lausanne rozhodol 21. mája 2014, že nacistický pozdrav vztýčenou pravicom nie je vždy protizákonným prejavom rasovej diskriminácie.

Trestným je, ak niekto ním rozširuje rasistickú ideológiu, nie je trestným, ak niekto ním vyjadruje osobné presvedčenie. Gesto je však trestným činom v Nemecku, Rakúsku a v Česku. **Podľa AP**

Nie USA, ale Rusko a Čína budú rozhodovať o stabilite v Ázii

Čínske médiá už otvorene píšú, že partnerstvo Číny a Ruska zohrá rozhodujúcu rolu v Ázii a aj vo vzťahoch Číny a USA.

Spolupráca s Ruskom pomôže Číne upevniť pozíciu v otázke sporných území regiónu, ktoré sa nachádzajú pod vplyvom USA, píše v China Daily expert z Čínskej ľudovej univerzity v Pekingu. „Čína tiež môže využiť svoj rastúci vplyv na medzinárodnej scéne, aby dosiahla novú koncepciu bezpečnosti v Ázii,“ hovorí expert poukazujúc na to, že Rusko podporilo ideu Číny o vytvorení nového bezpečnostného systému v Ázii. Podľa neho „nie je žiadnych pochybností, že Peking a Moskva budú podporovať stabilitu v regióne.“ **Podľa ria.ru, 20. máj 2014**

Puškov: USA majú logiku slabného hegemonu

Politika USA vo vzťahoch s Čínou je absurdná. Spočíva v „zadržovaní“ krajiny pri paralelnom očakávaní podpory od nej, vyhlásil predseda parlamentného výboru pre medzinárodné otázky Alexej Puškov.

Zároveň poznamenal, že zblížovanie Ruska a Číny naberá strategickú stabilitu. „Ak si Obama myslel, že Peking mu pomôže v izolácii Ruska, tak sa katastrofálne prerátal.“ **Podľa vz.ru, 19. máj 2014**

Európa má mať vlastný názor

Za situáciu na Ukrajine je zodpovedná Európska únia, povedala pre Der Spiegel predstaviteľka víťazov volieb do EP vo Francúzsku Marine Le Penová.

„Som za federalizáciu Ukrajiny. EÚ priliala olej do ohňa navrhnutím ekonomického partnerstva krajine, ktorej polovica (obyvateľstva) je zahľadená na východ.“ Zároveň poukázala na stav, ktorým Európa „na pokyn USA predstavuje Rusko v nevýhodnom svetle“.

Štáty starého kontinentu majú mať podľa nej „svoj vlastný názor a nemali by sa pozerat' na svet očami Spojených štátov“.

Podľa vz.ru, 1. jún 2014

SNS proti vyhláseniam o autonómii

Slovenská národná strana je rozhodne proti vyhláseniam Pála Csákyho z SMK o pripravenom pláne autonómie. Ten vraj už stihla predstaviť aj maďarskému premiérovi Viktorovi Orbánovi.

SNS upozorňuje, že v nedávnych voľbách do Európskeho parlamentu (EP) dostali za Slovensko mandát dvaja maďarskí politici. Ak budú v Bruseli presadzovať záujmy Maďarska, a nie Slovenska, SR bude mať v europarlamente nie 13, ale len 11 poslancov. „Maďarská menšina na Slovensku má nadštandardné národnostné práva, pričom Slovákom v Maďarsku hrozí rýchla asimilácia.“ Navyše „Maďari na Slovensku majú dostatočné podmienky, aby si udržali svoj jazyk a svoju kultúru,“ tvrdí Danko.

Z plánu autonómie vyplýva, že posledné štyri roky boli o budovaní dôvery medzi Slovenskom a Maďarskom, v nasledujúcom období by mali prísť na rad aj „bolestivejšie“ menšinové otázky. SMK chce presadzovať autonómiu v školskej oblasti, jazykovú a kultúrnu autonómiu. Súčasťou konceptu je aj návrh na prepracovanie administratívneho rozdelenia Slovenska na šesťnásť žúp.

Podľa www.sns.sk z 2. júna 2014

Z rokovania ÚR SZPB: Prečo to niekde nejde?

(Dokončenie zo str. 1)

Momentálne sa napr. rieši otázka dopravy členov SZPB, ich rodín a sympatizantov na ústredné oslavy 70. výročia SNP do Banskej Bystrice. Vedenie zväzu to organizuje aj centrálna a komunikuje so železnicami (vypravenie osobitných vlakov), s ministerstvom obrany (poskytnutie autobusov)... a tajomníkov oblastných výborov žiada, aby oznámili, ako si to riešia oni a v čom očakávajú pomoc.

Vyššie deväťdesiat percent tajomníkov s tým nemá žiadny problém. Sú v neustálom kontakte s ústredím a záležitosti riešia spoločne. Druhou skupinkou sú tí, ktorí povedia: „Ďakujeme za ponuku, no vystačíme si sami.“ Čo však s tými, o ktorých neviete ani „a“ ani „b“? Neviete, čo akceptujú, čo neakceptujú, a či sa vôbec mienia pripojiť ku spoločnému úsiliu.

Oblastné výbory si už musia raz povedať – toto predseda nie je o vedení SZPB! Toto je len o nás samotných a preto stop! Stačilo tohto lajdáctva.

Ústredná rada konštatovala, že takých oblastných výborov, ktoré si „doma nedokážu urobiť poriadok“, máme dnes päť.

Pozitívnu informáciou, ktorú vedenie označuje svojim členom, je priaznivý stav v hospodárstve. Náš zväz už tri roky po sebe nemá žiadne straty, čo potvrdila aj ústredná revízná komisia. Kvalitu vedenia účtovníctva navyše minulý rok schválila i kontrola z ministerstva vnútra.

V ďalšom sa Ústredná rada SZPB zaoberala prípravou XVI. zjazdu SZPB, oslavami 70. výročia Karpatsko-duklianskej operácie, obsahovým zabezpečením Medzinárodnej konferencie utečencov, vojnových vyhnancoch a obetí fašizmu, ktorej budeme v septembri hosťiteľom, a mnohými ďalšími otázkami.

K niektorým sa vrátíme v budúcom čísle.

Vladimír MIKUNDA

Momentka z rokovania.

Zintenzívnime hľadanie cesty k sebe!

28. mája sa stretli predstavitelia SZPB a Zväzu vojakov SR, aby zhodnotili doterajšie plnenie zmluvy o spolupráci a spoločne považovali nad možnosťami jej sfunkčnenia. Za Zväz vojakov SR zhodnotil plnenie jeho prezident plk. v. v. Tomáš Švec a za SZPB predseda Pavol Sečkář.

„Princípom zväzu vojakov (2902 členov a 30 klubov po celej SR) je, že dohody a vzťahy, ktoré máme s jednotlivými organizáciami, nesmú byť len formálnou otázkou. Práve pre toto máme záujem zhodnotiť aj tento náš vzťah a povedať si, čo sa v ňom dá vylepšiť,“ pomenoval v tejto súvislosti T. Švec.

Predstavitelia ZV SR a SZPB pripomenuli, že majú veľa spoločných cieľov a záujmov, no najpodstatnejším je spoločná „ochrana historickej pravdy o účasti občanov SR v boji proti fašizmu a v SNP“, čo aj toto rokovanie jednoznačne potvrdilo. Poukázali pritom na obojstranne nedo-

statočné využívanie lektorských možností oboch zväzov. „Aj na regionálnej úrovni sa dajú využiť naši špičkoví lektori,“ pripomenul T. Švec a dodal: „Z našej strany sme na to ochotní ísť!“

Predseda P. Sečkář požiadal zväz vojakov, aby nám poskytli zoznam lektorov, na ktorých by sa oblastné i základné organizácie SZPB mohli i samostatne obracať. V ďalšom rámcovo informoval o momentálnom snažení SZPB – o prijatie zákona o odškodnení vojnových sirôt, o zvýšení finančného príspevku držiteľom osvedčenia podľa zákona č. 255 z roku 1946 atď.

Na čom sa obe strany po novom ďalej zhodli, tak to je širšie využívanie vytvárania spoločných delegácií pri pietnych aktoch počas významných výročí protifašistického odboja. Ďalej o potrebe posilnenia vzájomnej informovanosti o zásadných opatreniach sociálneho a zdravotníckeho zabezpečenia svojich členov. Tretím okruhom je posilnenie propagácie partnera vo svojich médiách a spoločne aj v rámci predstavovania sa celej slovenskej verejnosti.

Dôležitou úlohou oboch partnerských organizácií je tiež precizovať právnu definíciu pojmov protifašistický veterán, vojnový veterán a vojenský veterán.

Vladimír MIKUNDA

Zhromaždenie s rezolúciou

V nedelu 18. mája sa pri pamätníku posledných obetí bojov proti banderovcom vo Veľkej Lodine konalo 8. spomienkové pietne stretnutie. Pri pamätnom nápise na kameni na pamiatku stržm. Jozefa Proška a strž. Emanuela Poláka, zverky zavraždených 4. mája 1948, sa zišli občania zo Slovenska a Českej republiky, z ktorých niektorí sa ešte pamätajú na

výčiny banderovcov, iní ich zasa poznajú z rozprávania svojich rodičov.

Takmer všetci ich poznajú z dokumentov po 2. svetovej vojne na Ukrajine, v Poľsku a v Československu, aj históriu a činnosť banderovských jednotiek SS.

O to nepochopiteľnejšia je pre nás podpora štátnemu prevratu, vedeného práve banderovcami a fašistami z Pravého sektora na

Ukrajine štátmi Európskej únie a NATO. Ved' ich pôsobenie na Majdane bolo skoro vernou kópiou ich činnosti – týrania a vraždenia – v 2. svetovej vojne. Prekrúcanie faktov a skutočností predajnými novinármi a zvalovanie viny na Ruskú federáciu v nás vzbudili odpor aj preto, lebo niekoľkí účastníci tohto pietneho stretnutia sa nechtiac stali aj svedkami udalostí na Majdane.

Na znak nesúhlasu s podporou banderovsko-fašistickému prevratu na Ukrajine, s nezákonným zvrhnutím riadne zvoleného

prezidenta a nepravdivým zvalovaním viny za prevrat, týranie a vraždy na ruskojazyčných obyvateľov Ukrajiny štátmi NATO a EÚ na Ruskú federáciu sme prijali rezolúciu (viď. www.szpb.sk).

Náš protest a nesúhlas s postupom štátov NATO a Európskej únie je vyjadrením názoru nielen vyše 120 účastníkov stretnutia z rôznych spoločenských organizácií a politických strán a hnutí a ich sympatizantov, ale aj väčšiny našich priateľov a známych.

Ing. Ján UHRÍK, poverený hovorca organizátorov

22. MÁJ

Zakladateľ francúzskeho ultrapravicového hnutia Národný front (FN) a jeho čestný predseda Jean-Marie Le Pen v rámci kampane pred eurovoľbami tvrdo zaútočil na ľudí žijúcich v krajinách tretieho sveta. Otec súčasnej líderky FN Marine Le Penovej na zhromaždení v Marseilles cynicky vyhlásil: „Vo svete je demografický boom. Pani ebola môže tento problém vyriešiť za tri mesiace.“

Ebola je jedným z najobávanejších smrteľných vírusových ochorení na svete, keďže sa prakticky nedá liečiť a neexistuje proti nej účinná očkovač látka.

23. MÁJ

Amsterdamská mestská rada sa rozhodla vyčleniť 820-tisíc eur ako odškodné pre potomkov obyvateľov hlavného mesta Holandska židovského pôvodu, ktorých po 2. svetovej vojne pokutovali za ne-

platenie daní z nehnuteľností. Pokuty im udelili za obdobie, ktoré strávili v nacistických koncentračných táborech. Holandsko sa snaží vyrovnat' s tým, ako tamojšie úrady zaobchádzali so Židmi, ktorí sa v roku 1945 vrátili domov a ktorých majetky a cennosti boli odcudzené. Z pôvodnej 140-tisícovej židovskej populácie v Holandsku hrôzy 2. svetovej vojny prežilo iba 35-tisíc.

Tridsať senátorov a kongresmanov USA židovského pôvodu protestovalo proti výstavbe tzv. Pomníka obetiam nemeckej okupácie na Námestí slobody v Budapešti. V spoločnom liste uviedli, že ako dávni podporovatelia partnerstva USA s Maďarskom majú obavy zo stavby pomníka spochybňujúceho rolu Maďarska v deportácii Židov, ktorá sa začala v polovici mája 1944 v koordinácii s nemeckými nacistami. Za necelých osem mesiacov

deportovali z Maďarska takmer 440-tisíc Židov, z ktorých väčšinu v Osvienčime vyvraždili. O postavení pomníka rozhodla Orbánova vláda ešte vlani. Vyše sedem metrov vysoké súsošie má tvoriť archanjel

stalo sa VO SVETE
22. 5.–26. 5. 2014

Gabriel, symbolizujúci Maďarsko, na ktorého zvrchu útočí orol, symbol nacistického Nemecka.

24. MÁJ

Vladimír Putin prvý raz zareagoval na vyhlásenie korunného princa Charlesa, ktorý šéfa Kremľa prirovnal k Adolfovi Hitlerovi. „Nepočul som tie vyhlásenia,“ začal ruský prezident, „ale ak Charlesove slová naozaj odzneli tak, ako ich zverej-

nila britská tlač, je to neprijateľné.“ Ruský prezident konštatoval: „Toto nie je kráľovské správanie. Ale za tie roky som si zvykol už na všeličo.“ Princ počas návštevy Kanady v súvislosti s prebiehajúcim vývojom na východnej Ukrajine vyhlásil: „Putin robí úplne to isté, čo Hitler.“

25. MÁJ

Kým v Holandsku pravicoví nacionalistickí populisti Geerta Wildersa skončili na treťom mieste so ziskom štyroch kresiel, v Spojenom kráľovstve vyhrala euroskeptická Nezávislá strana Veľkej Británie Nigela Faragea s 23 kreslami. O ďalšie rozrušenie sa postaralo Francúzsko, kde dosiahol krajne pravicový Národný front Marine Le Penovej svoj prvý úspech v národných voľbách – 25 percent hlasov. V Nemecku získala euroskeptická strana Alternatíva pre Nemecko 6 percent hlasov. Vďaka zrušeniu hranice

zvoliteľnosti sa so ziskom jedného percenta dostane do europarlamentu aj neonacistická Národnodemokratická strana Nemecka. V Maďarsku vyhral vládny blok Fidesz-KDNP s vyše 50 percentami, no ultrapravicový Jobbik získal 15-percentnú podporu a predbehol Maďarskú socialistickú stranu.

26. MÁJ

Pápež František počas posledného dňa cesty po Svätej zemi navštívil pamätník holokaustu Jad vašem v Jeruzaleme a prihovril sa tam za obeť „nesmiernej tragédie, ktorá je hanbou pre ľudstvo“. Pápež sa modlil aj pred hrobkou s popolom obetí holokaustu a v Pamätnej dvorane položil veniec zo žltých a bielych kvetov, farieb Vatikánu. Následne na znak pokory a úcty pobožkal ruky šiestim ľuďom, ktorí prežili holokaust, a vypočul si ich životné príbehy. (ao)

Železničkou do Hronca

Som už dôchodca, ale patrím ku generácii, ktorá vojnu a SNP pozná len z rozprávania svojich otcov, z filmov a literatúry. Už aj z pohľadu svojich životných skúseností cítim hrdosť na to, čo dokázali. Naši odvahu a i za cenu straty pohodlia opustili vlastné rodiny – neraz o hlade, v mrazoch a nepohode, s nasadením svojho zdravia a života sa postavili proti fašizmu a tyranii.

Po vyhlásení mobilizácie 5. septembra 1944 len v samotnom Čiernom Balogu narukovalo do povstaleckej armády 600 mužov a k partizánom tridsať. Čiernobaločania-vojaci boli z Brezna odvedení na bojové úseky: Červená skala – Telgárt – Tisovec – Klenovec – Hnúšťa, Kráľova Lehota – Čertovica a Krupina – Zvolen – Beňadik – Svätý kríž nad Hronom. Nevojakov pričlenili k partizánskej brigáde kpt. A. S. Jegerova, ktorej štáb mal sídlo na Jasenských holiach.

K Breznu sa dobyvatel' blížil od Tisovca i od Červenej skaly. Po 20. októbri povstalecké vojsko a partizáni ustupujú z Brezna na juh, do 10 km vzdialeného Čierneho Balogu, kde organizujú obranu. Po nociach vyvážajú úzkokoľajnou mašinkou zbrane a strelivo do čiernobalockých dolín. Spolu s obyvateľstvom budujú železobetónové delostrelecké a guľometné (trojstrielňové) obranné bunkre. Aj dnes ich môžeme nájsť. Jeden na Pavlovke, nad osadou Jergov (obrana na útok od Brezna), dva nad osadou Balog (delostrelecký je súčasťou mohutného pamätníka SNP) a dva bunkre sa nachádzajú na protihlhom svahu nad cestou v miestnej časti Vydrovo. Boli pripravené na obranu v prípadnom útoku od Hriňovej. Ani jeden však nespĺnil svoj účel. Rýchly postup Nemcov do Čierneho Balogu zmaril ich využitie.

Ráno 25. októbra 1944 bolo najprv vyhodené a podpálené nedostavané letisko vo východnej časti Brezna zvanej Krtičná, odkiaľ do mesta tiahol hustý dym. Následne partizáni vyhadzujú na južnej strane mesta nový železobetónový most nazvaný Baldovský, aby zabránili postupu Nemcov v smere Čierny Balog – Hriňová.

V ten istý deň popoludní o 14.20 hod. vchádzajú prvé motorizované oddiely nemeckého vojska do vymretého, vyľudneného Brezna. Víta ich len biela zástava na mestskom dome, dokazujú, že mesto nie je chránené vojskom, aby sa nerobila krivda ženám a deťom.

Nemci, keďže našli zničený most, rozhodli sa 26. októbra postupovať do Čierneho Balogu cez Hronec. Útok na Čierny Balog od Hronca hlbokým 10 km údolím, ktorým vedie cesta i železnica, priniesol

prvé obeť SNP na Čiernom Balogu.

Stali sa nimi traja nevinní ľudia. Dvaja Čiernobaločania – rušňovodič úzkokoľajnej mašinky, 59-ročný Ján Nikolajdes (gréckeho pôvodu), a iba 18-ročný kurič

Dezider Švec. Tretím bol partizán Pavel Takáč z Klenovca, ktorého viezli do Hronca. Ich pamiatke je venovaná Pamätná tabuľa na budove reštaurácie Vtáčnik na námestí v Hronci.

27. októbra večer bolo oznámené, že nemecké jednotky dobyli Banskú Bystricu, centrum povstania.

Povstanie na Slovensku bolo považované za zlikvidované. Hoci tomu tak v skutočnosti nebolo, lebo okolité hory boli plné

Ján Nikolajdes – rušňovodič.

partizánov, mnohých príslušníkov povstaleckej armády a vojakov iných národov i civilistov, ktorí prešli na partizánsky spôsob boja.

S okolnosťami, ktoré sa podpísali pod tragický príbeh zavraždenia Jána Nikolajdesa a Dezidera Šveca, nás oboznamuje Matej Tasler, spisovateľ, evanjelický kňaz (*1905 †1975). V Brezne pôsobil od roku 1938 až do smrti; kde je aj pochovaný. Matej Tasler zanechal v rukopise literárne dielo

„Príbehy z Povstania“, ktorých obsahom je 13 rôznych príbehov, ktoré sa skutočne udiali počas SNP na Horehroní. Spisovateľ k tomu napísal: „Štvrt storočia po Slovenskom národnom povstaní som snoril po stopách, ktoré v našom meste a v jeho okolí vtláčili do života a svedomia národa baganče okupantov...“

Príbeh Železničkou do Hronca poskytol jeho syn Ivan Tasler. Pre úplnosť treba uviesť, že vychádza zo skutočnej historickej udalosti, opisuje osud skutočných ľudí, ktorých príbuzní žijú v tomto regióne i dnes. Jeho literárne spracovanie sa však môže v detailoch líšiť od skutočnosti, na čo mal autor právo.

Železničkou do Hronca

Na Balogu vedela celá dedina, že Nemci sú už v meste.

„O chvíľu budú iste tu.“ Čakali zmrazení, hoc slnko ešte hrialo ku koncu októbra. Nikto sa neodvažoval ďalej od suseda. Iba hľa, tamtí dvaja partizáni. Ba čosi chcú? „Že do Dubovej? Prosím ťa, a čože tam? Taký máš rozkaz? Nuž pravdaže, rozkaz je rozkaz, treba ho splniť.“

„Kto by odviezol? To bude ťažko.“ „Mám auto, mám,“ povedal farár, „ale bosé.“

Radili takých, čo majú motorky, ale tých doma nebolo. Kde mali motorky doma, tie boli nepojazdné.

„Rozkaz je rozkaz,“ pätil sa partizán Laco. Napokon ktosi poradil. „Však je tu mašinka!“ Že na to neprišiel! Rušeň lesnej železnice, nuž veru aspoň po Hronec. Šiel teda na stanicu. Na štácii neboli príliš nadšení.

„Nuž, ale keď to musí byť,“ rozhodil ktosi rukami. „Ale stroj musíme dostať pod paru. Nájdite si zatiaľ ľudí, mašinistu a hajcera.“

„Tam naproti býva Nikolajdes. Má zaťa v Sudetoch, nuž nemusí sa Nemcov báť. Bude akiste doma.“ A veru bol. Akurát rúbal drevo. Nuž čože mohol robiť biedny Nikolajdes? Musel ísť. Od ženy sa odobral, ako kto sa už nemá živý navrátiť. Mal akúsi nedobrou predtuchu. Žiadal si však kuriča. Sám nemôže riadiť aj kúriť súčasne.

„Hajcera vezmeme si po ceste u Švecov.“ Osemnásťročný šuhaj Dežko bol práve na dvore. Začudoval sa, kamže dnes ešte mašinka. Ale otcovi sa nedá ísť. Vbehol

dnu, povedať matke, aby nemala starosti. O hodinu, o dve sa vráti, prv ešte ako Nemci.

Mašinka hnala sa nadol na Hronec. Dolina úzka, uzučká. Čierny Hron odtláčal cestu, kde sa len dalo. Koľajnice museli sa uskromniť. Na mašinke štyria chlapi. Ich oči na stopkách. Nikolajdes sledoval hlavne tlak pary a koľajnice. Partizáni najviac do zákruť nazerali. Pre každý prípad stískali zbrane. Dežko držal sa mocne lopaty a díval sa do ohniska. Prechodili Svätým Jánom. Mašinka prebehla popri horárni šťastlivo. Nikde ani človečika. Hľa, už len posledná zákruta a ukáže sa Hronec. Už sú tu prvé domy.

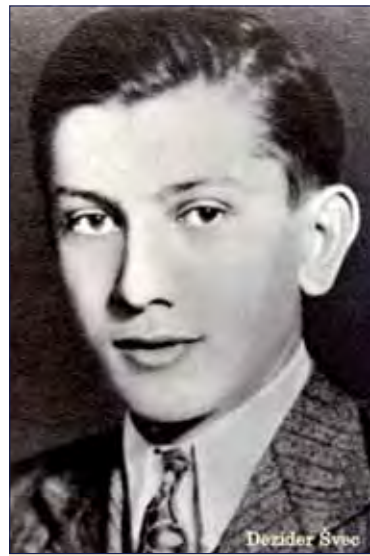
„Dostaneme sa už na Štiavničku?“ trúfal si teraz už partizán Laco. „Uvidíme.“ Aj uvideli to, čo malo prísť a čomu sa nedalo vyhnúť. Zrazu sa objavili Nemci. Videli len tých prvých na aute. Čo bolo ďalej, to ešte zakrývali

domy. Partizánovi Laco vi postali krátky okamih a už začal páliť.

„Ej bistu, ale ich je!“ Šinuli sa od Chvatimechu. Ej zle je, usúdil bleskom skúsený Laco a skokom sa vrhol z mašinky. Nedbal ani o automat, iba život si ratoval. Lebo vtedy pálili už aj Nemci. Starý mašinista ruku prítlačal na stehno, druhou si z tváre stieral krv. Rany pálili viac ako para, čo dala sa syčať.

„Herunter! Banditen, herunter!“ Surové ruky ich strhli, strkali, bili. Všetkých troch bez rozdielu. Nadarmo starý vysvetľoval, že oni nie sú partizáni...

„Kto teda strieľal z mašiny? A čie sú to zbrane?“ Všetko svedčilo proti nim. Nemci postavili všetkých troch k múru. Laco im chýbal do počtu. Partizán pozeral pred seba nechápavo. Neveril, že by sa život aj takto mohol končiť.

Dezider Švec – kurič rušňa.

Starého pálili rany i srdce. Myslel na dcéru kdesi v Sudetoch, na syna narukovaného, na ženu, ktorá pečie koláče. Dežko si zakrýval oči rukami, mamku chcel vidieť napokon. Potom počuli výstrel. A nič. Taký bol koniec. Ostali pod múrom, kde sa aj zosypali. Postavili k nim vojaka a ostatní hnali sa ďalej na Balog.

„Nemci idú! Teraz už naozaj idú!“ Rozliezali sa po všetkých balockých osadách. Nikolajdesová čakala na muža. Akosi nechodí. Už dávno mal sa vrátiť. Namiesto neho došli, koho nečakala. Nemeckí vojaci! Priviedli Tóna Turňa, listonoša. Chceli ho vypočuť, hnusného partizána, no nie sa s ním dorozumieť. Nuž prišli. Frau Nikolajdes údajne hovorí po nemecky. Nemýlili sa. Doniesla si dačo nemčiny zo Spiša. Teraz to lámala, no pomáhala si posunkami i pohárikom.

„Nie, nie, nie! Tunajší ľud je krotký, pokojný. Nepokoj robili iba tí, čo sa sem pozháňali pánbohvie odkiaľ zo sveta. Nie veru, nestrieľajte ich, to nie sú partizáni, ale mierumilovní ľudia, pokojní.“

„Chceme len vedieť, či sa aj tento nevyhovára, ako tamtí v Hronci. Strieľali do nás, aj zbrane sme našli. Museli sme ich potrestať na výstrahu. Tých veru nebola škoda. Aj hodinky vzal som jednému, načože by mu do

hrobu? Budú mi na pamiatku na partizána. Kamarát si zase prsteň vzal, ale od toho druhého.“ A pritom milý esesák vytiahol z vrecka Doxovky, aké nosievali železničiari, aj s remienkom.

„Bože, veď sú to hodinky mužove“ zakvílila domáca pani. Čo ste s ním spravili? Božemôj! Zabíli ste mi ho, nevinného! Len ho donútili. A vy ste mi ho zabíli, božemôj, božemôj!“ Nemci vo výsluchu nepokračovali. Aj hodinky nechali na stole pri koláčoch.

Ani Dežko sa nevracal. Preskakovali všelijaké chýry krížomkrážom, že ho vraj Nemci zajali, že ušiel, že ho azda aj zabíli. Ale nechcel byť nikto kuvikom. Matka myslela aj na to najhoršie, od Nemca nič dobrého nečakaj. Ale otec ešte prehováral.

„Príde on iste, neboj sa, azda keď bude tma, aby ho nevideli.“ Tma sa prítiahla, ale Dežko ani potom nie. Ráno už Švecová nevydržala. Pre dieťa matka je ochotná na všetko. Šla za nemeckými vojakmi. Medzi nimi akýsi Ukrajinec, s tým sa zhovárala. Hovoril o hrončianskej príhode, o rozbitom rušni, o postrieľanej posádke. To pánboh nemohol dopustiť, aby jej Dežko! Až keď počula podrobnosti. „Jeden z nich mal bordó vestu, pumpky a poltopánky.“ „Môj Dežko, božemôj...“

Vdova Nikolajdesová a Mária Švecová mali spoločnú cestu a spoločný žal. Smutne kráčali dolinou. Hlavy zvesené a poblednuté tváre, kolená len že ich držali, oči zadfňali sa na koľajniciach. Tade sa viezli včera na smrť. Pohreb konal sa dvadsiateho ôsmeho októbra. Obidvoch Baločanov pochoval jeden kňaz, hoci Nikolajdes bol luteránom. Ale ktože by myslel teraz na rozdiely? Jednako trpeli obidvaja. Mladého partizána pochovali sami Hrončania. Po čase prišli si preňho z Klenovca.

Laco sa zachránil útekem. Počul a videl celú tragédiu spod mosta Osrblianky. Potom sa vrátil k svojej jednotke. Rozkaz je rozkaz, no do Dubovej predsa sa nedostal. Neušiel svojmu osudu. Guľka našla aj jeho. Neskoršie, kdesi okolo Hriňovej.

* * *

Spisovateľ Peter Kováčik – rodák z Čierneho Balogu, bol ako chlapec súčasník týchto udalostí. Vo svojej literárnej prvotine Jablká nášho detstva venoval tejto udalosti 17. kapitolu. V jej závere píše: „Pohrebný sprievod bol dlhý, sotva sa spratal na cestu. Vpredu kráčal Julio T. s krížikom. Druhý niesol Števo Matko. Hneď za nimi šli školáci a chlapi s cirkevnými zástavami. A potom truhly. Pána Nikolajdesa niesli spolupracovníci. Deža družbovia s družičkami v bielych plyšových prusliakoch, skladaných sukniach a plátenných opleckách. Za truhlou ťažko kráčali Dežovi rodičia a súrodenci. Plakali. Najhlasnejšie Dežova mama. Bola zúfalá a museli ju podopierať. Jeho otec bol zlomený, ale kráčal sám...“

Spracoval Milan KOVÁČIK
podpredseda ObľV SZPB v Brezne

Spoločný protifašistický odboj – Partizánska brigáda Jana Žižku

(Dokončenie zo str. 1)

Podhľady v miestnosti stálej vlastivednej expozície o činnosti Partizánskej brigády Jana Žižku sú vyplnené pôvodnými dobovými maľbami, výjavmi z partizánskeho života. Samotná expozícia je rozdelená do tematických celkov: Protifašistický odboj a príprava SNP, Vznik a činnosť Partizánskej brigády Jana Žižku vrátane máp pôsobnosti, Ukážky zbraní a výstroja, Revolučné národné výbory a ich pomoc partizánom, Zoznamy partizánov a padlých s fotografiami, Fašistické represálie, vypálené obce, masové hroby, Nemecké a slovenské fašistické orgány, ľudové súdy, Holokaust v oblasti Bánoviec nad Bebravou, Koncentračné tábory a Pamätník SNP Jankov vŕšok. Súčasťou expozície je aj audio- a videoprojekcia. Toto záslužné dielo varujúce pred hrôzami fašizmu, približujúce obdobie protifašistického odboja slovenských vlastencov, sa tvorilo pod odborným dohľadom Múzea židovskej kultúry a Trenčianskeho múzea.

V rámci slávnostného otvorenia pripravila ObIO SZPB Trenčín odborný seminár Spoločný protifašistický odboj – Partizánska brigáda Jana Žižku. Možnosť zúčastniť sa na ňom privítali priami účastníci protifašistického odboja a ich potomkovia, členovia SZPB z oblastných organizácií Trenčín, Prievidza, Nové Mesto nad Váhom, Považská Bystrica, učitelia dejepisu v Trenčianskom kraji, predstavitelia miestnej samosprávy, ale aj študenti z Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka.

Mária Mištinová, priama účastníčka SNP, ako 16-ročná preniesla dôležité dokumenty, ktoré zachránili mnohých mladých mužov. V príhovore k účastníkom seminára nielen spomínala, ale nahlas sa zamýšľala aj nad dôležitosťou životných rozhodnutí vo chvíľach pre človeka najťažších. „Človek od nepamäti túžil po slobodnom, šťastnom živote. Bol to človek neobyčajný, hrdinský, odvážny, nebojácny – človek s veľkým Č. Ten zapaloval i mládež do boja. Mladí hrdinovia vystupovali z rozprávok do skutočného života. Boj s fašizmom – sedemhlavým to drakom vyžadoval svoje od mládeže v 2. sv. Vyrástlo nie sedem stotočných, no tisíce stotočných dievčat a chlapcov, ktorí robili partizánske spojky, nosili potraviny, dôležité správy, skrývali ranených a v nasadení vlastného života zachraňovali životy druhých. Nejedni z nich splácali ťažkú daň. Koncentračné tábory a masové hroby pohlcovali ich životy sotva im stačili narásť krídelká, ktorými by vzlietli do života. Ich životy sa zlatým písmom vryli do pamätných tabúl v čestnom boji za slobodu.“

Chceme povedať pravdu o tom, ako to bolo

Hlavné medzníky vzniku a činnosti Partizánskej brigády Jana Žižku v SNP, jej významný podiel v národnooslobodzovacom zápase nášho ľudu v boji proti fašizmu priblížil Ján Holička, predseda ObIO SZPB v Trenčíne.

Začiatkom roku 1944 mal partizánsky oddiel viac ako 30 vyzbrojených bojovníkov. Tábor bol v doline Valovce pod Jankovým vŕškom a z dôvodu utajenia sa často menil. Veliteľom skupiny boli dôstojníci sovietskej armády – Pavol Baranov a po jeho zatknutí fašistami Ivan Časnyk. Na jeseň 13. septembra ich odiedl posilnila silná skupina partizánov-parašutistov na čele s Teodorom Polom. Postupne po zapojení ďalších miestnych partizánskych skupín vznikla Partizánska brigáda Jana Žižku a neskôr Partizánsky zväzok J. Žižku. Brigáde bol určený na operovanie veľmi významný úsek v trojuholníku Bánovce nad Bebravou – Trenčín – Považská Bystrica. Nachádzali sa tam dôležité zbrojovky v Dubnici nad Váhom a v Považskej Bystrici, ako i letisko v Biskupiciach pri Trenčíne. Zaujatím obranného postavenia na úseku Bánovce nad Bebravou – Zliechov bránila brigáda prenikaniu nemeckých vo-

jenských jednotiek do Rajeckej a Turčianskej doliny.

Príklad jednoty boja proti fašizmu

Partizánska brigáda Jana Žižku mala spočiatku 900 partizánov, neskôr sa ich počet zvýšil na 1600. Štáb tvorili príslušníci slovenskej, českej a ruskej národnosti. Veliteľom brigády bol

Július Kusý, 88-ročný rodák z Bánoviec nad Bebravou, priamy účastník protifašistického odboja, jeho hrud' zdobí množstvo vyznamenaní za jeho statočný postoj: „Nech táto expozícia pripomína fašistické represálie najmä tým, ktorí nezažili hrôzy vojny. Nech je mementom pred ideológiou propagujúcou neznášanlivosť v akejkoľvek podobe. Nech naplní moje celoživotné krédo hovoriť vždy len pravdu o tom, ako sa ťažko rodila naša sloboda a aké obete si vyžiadala.“

Teodor Pola z Opavy, politickým komisárom Štefan Kaščák z Bukoviec, náčelníkom štábu Hrdina ZSSR Vsevolod Ivanovič Klokov z Kyjeva... V organizácii brigády sa v plnej miere uplatňovali viacročné skúsenosti vedenia partizánskeho boja na Ukrajine a v Bielorusku. Národnostné zloženie bolo príkladom jednoty a vzájomnej pomoci v protifašistickom boji. Veď popri príslušníkoch slovenskej (najviac z Miezgovskej, Uhrovej a Slatinskej doliny), českej a ruskej národnosti v brigáde bojovali Ukrajinci, Poliáci, Juhoslovania, Bulhari, Maďari, Francúzi i Nemci.

Skutočný príbeh mladého antifašistu

Akékoľvek zmeny v spoločnosti, bez ohľadu na dobu, vnímajú veľmi citlivo práve študenti, mladí ľudia. A aj hneď reagujú, ak majú pocit, že treba zaujať stanovisko. Sú akýmsi indikátorom v spoločnosti, presvedčili sme sa o tom už veľakrát. A tak to bolo aj v ťažkých podmienkach v čase 2. svetovej vojny, kedy začali viacerí slovenskí mladí antifašisti svoj zápas proti spoločnému nepriateľovi bez ohľadu na stranícku či náboženskú rozdielnosť.

Ako správne učiť dnešnú mládež o udalostiach vojny a SNP? Čím upútať ich pozornosť? Ako v nich vzbudiť ne-falšovaný záujem o osudy ich vtedajších rovesníkov? Takto začala na seminári svoje rozprávanie Rudolfa Novotná, dcéra odbojára Jozefa Košíka.

Namiesto štúdia do hôr

Písal sa rok 1941. Mladý Jozef z Bánoviec nad Bebravou túžil nadovšetko na svete študovať, hoci pochádzal z chudobných pomerov. Talentovaného chlapca prijali na 5-ročnú Štátnu vyššiu lesnícku školu v Banskej Štiavnici. V starom baníckom meste postupne spoznal veľa priateľov, našiel si tam aj svoju veľkú lásku Helenku. Chodili spoločne do prírody, na Kalváriu, k jazeru Počúvadlo i na vrch Sitno. Ničím sa nelíšil od svojich rovesníkov, mal svoje záľuby, plány, jasné predstavy o svojej krásnej budúcnosti po maturite... Lenže osud to chcel inak. Keď bol v 4. ročníku štúdia, vypuklo SNP. A Jozef mal možnosť zvoliť si jednu z troch ciest: 1. zahrať sa na mŕtveho chrobáka a vyčkať, ako to všetko dopadne, 2. kolaborovať s prisluhovačmi fašistov a čerpať tak rôzne výhody, 3. vzoprieť sa, ukázať, že má srdce na správnom mieste, utiecť do hôr a pridať sa k partizánom. Vybral si tretiu cestu, pripojil sa k Partizánskej brigáde Jana Žižku, ktorá bojovala v Strážovských vrchoch v okolí Bánoviec nad Bebravou. Po potlačení povstania, hoci sa už začal nový školský rok, nemohol sa vrátiť do školy, čakalo ho väzenie za revoltu. Rozhodol sa teda naďalej zotrvať v odboji v horách. Následne ho vylúčili zo školy.

Na 19. marec 1945 (čas svojich menín) do smrti nezabudol. V ten deň bol so svojou jednotkou Nemcami obkľúčený, zajatý a uväznený. Vtedy videl kamarátka Katku Chuťkovú i niektorých známych poslednýkrát. Pred smrťou ho zachránila znalosť nemeckého jazyka, ktorý sa v škole pociťovo učil. Nemci ho odvliekli do koncentračného tábora v Mühlbergu. Viacerí jeho spolubojovníci nemali také šťastie, to sa však dozvedel až oveľa neskôr. V tábore bol v krutých podmienkach väznený až do oslobodenia Červenou armádou. Domov sa vrátil 21. mája 1945, v zlom fyzickom i psychickom stave. Na koncentrák, v ktorom strávil 2 mesiace, nedokázal nikdy zabudnúť, vracal sa často – v snoch...

Bol to môj otec – Jozef Košík!

Rudolfa Novotná.

Keď rozprávam študentom tento príbeh, málokedy sa ubránim slzám a cítim, že mi rozumejú. Pýtajú sa: „A čo bolo ďalej?“

Po oslobodení mu od nového školského roku umožnili dokončiť štúdium a zmaturovať. Oženil sa so svojou láskou Helenkou, pracoval ako vedúci poľesia, mali 3 deti, Ivana, Tanku, ja som najmladšia. Celý svoj ďalší život mal podlomené zdravie, zomrel v predvečer svojich 51. narodenín.

Vrátim sa k otázkam položeným na začiatku. Ako teda vzbudiť záujem mládeže o našu históriu, o SNP? Odpoveď je jasná. Existuje cesta cez emocionálne, zážitkové učenie. Podobné príbehy, ako je ten môjho otca, vložil do monografie *Predĺžené prázdniny Milan Podlucký*.

A empatia je ďalšia správna metóda. Treba naučiť deti už v útlom veku vcítiť sa do myslenia iných, pochopiť, prečo konajú práve tak.

Do slohových prác – úvah na tému „Ako by som sa zachoval ja, keby som žil v čase SNP?“ popíšu všeličo. Občas tam objavíme aj túžbu ukázať sa ako hrdina, je tam princíp ilúzie, ktorý ale ruka v ruke kráča s princípom dezilúzie tých, ktorí to otrasné peklo prežili...

Tento emotívny príbeh je bodkou za vydareným podujatím, ktoré pripravila ObIO SZPB Trenčín. Zaujímavé však boli aj ďalšie prednášky a diskusné vystúpenia. Ich prezentáciou by sme mohli zaplniť možno i celý Bojovník. Bol by to ale nespravodlivé voči iným organizáciám, ktoré chcú tiež prezentovať svoju činnosť. Niektoré podnetné myšlienky preto ešte zverejníme v ďalších vydaniach Bojovníka.

Vladimír DOBROVIČ

Naše regióny: neustále ž

Hovory o vojne zaujali

Ľudia ZŠ 8. mája vo Svidníku sa 12. mája 2014 zúčastnili besedy s priamym účastníkom vojny Jánom Jurčišinom a s členom predsedníctva ObIV SZPB a HDK Svidník Pavlom Gaľom.

Ján Jurčišin, ktorý o pár mesiacov oslávi deväťdesiatku, je jedným z priamych účastníkov vojny. O ťažkých vojnových časoch hovoril pútavo i presvedčivo.

Na sebe mal oblek, ktorý zdobilo mnoho medailí za statočnosť a odvalu, ktorú preukázal našej vlasti. Sako sa nám veľmi páčilo, mohli sme si ho dokonca vyskúšať a vy-

fotiť sa v ňom. Pán Jurčišin nám zodpovedal všetky naše otázky, na ktoré sme sa s obdivom pýtali. Veľa nového sme sa dozvedeli a naučili. Beseda nás naučila, že si máme vážiť aj maličkosti v živote, pretože aj tie nám vedú vyčariť úsmev na tvári. Pánovi Jurčišinovi a Gaľovi za besedu veľmi pekne ďakujeme.

Kristína NOVÁKOVÁ, žiačka 8. A

Gemer sa k SNP vyjadri spoločne

Predsedníctvo Oblastného výboru SZPB v Rimavskej Sobote sa po skúsenostiach z roku 2013 dohodlo s ObIV SZPB v Rožňave, že okrúhle jubileum SNP oslávia spoločne, a to v srdci Slovenského rudohoria v Dobšinej.

Okrem maximálnej účasti na miestnych oslavách v R. Sobote a v Klenovci vyzvalo všetkých svojich členov aj na podporu 9. ročníka Kvapky krvi SNP v obci Čierny Potok, v rámci ktorej sa uskutoční aj 3. ročník memoriálu priameho účastníka SNP brigádneho generála Imricha Gibalu.

Významný priestor predsedníctvo venovalo organizovaniu účas-

ti členov a sympatizantov SZPB na ústredných oslavách SZPB v B. Bystrici. Predsedom základných organizácií z R. Soboty, Tornali, Hnúšte, Klenovca, Tisovca a Čierneho Potoka odporučilo organizovať účasť tak, aby sa naozaj stala viditeľnou demonštráciou demokratických mierových postojov občanov proti vzrástajúcemu sa fašizmu, rasizmu, xenofóbii...

Jozef PUPALA

Spomienky na SNP

Personálny úrad Ozbrojených síl SR Liptovský Mikuláš, oddelenie výchovných a kultúrnych činností, si v spolupráci s VHÚ Bratislava pozvalo členov svidníckej oblastnej organizácie (cca 40 členov) na vernisáž výstavy Spomienky na SNP. Vernisáž sa uskutočnila 22. mája 2014 vo výstavných priestoroch Centrálnej expozície Vojenského historického múzea – Múzejného oddelenia Svidník.

Výstavu výtvarných diel z Depozitára z predmetov kultúrnej hodnoty OS SR otvorila kurátorka Iveta Kročanová.

Jozef ŽIŽÁK

Slovo pre vedúceho múzejného oddelenia Jozefa Rodáka:

– Výstava Spomienky na SNP potrvá do konca októbra 2014. V našej expozícii sú vystavené maliarske diela z 50. a 60. rokov 20. storočia, zastúpené umelcami Ferdinandom Hložníkom, Jánom Cumperlíkom a Františkom Gajdošom. Všetci traja nimi zachytili všedné osudy ľudí počas povstania. Poukazujú na hrdinstvo bežných ľudí, ktorí neváhali riskovať svoje zdravie a životy v boji proti Nemcom a ich prisluhovačom z vojnovnej Slovenskej republiky. Želali by sme si, aby tieto umelecké diela návštevníkov prinútili k zamysleniu sa nad pocitmi a postojmi našich predkov tvárou v tvár hroziacemu nebezpečenstvu.

Sloboda nie je samozrejmou ani v dnešných časoch. No a práve na toto poukazuje predmetná výstava. Obrazy sú porovnaním tvorby v navzájom protichodných 50. a 60. rokoch, v ktorých sa rozdielne pristupovalo aj k hodnoteniu SNP. Vo vystavených dielach sa prejavuje umelecký štýl socialistického realizmu, ktorý bol najvýznamnejším umeleckým štýlom spomínaného obdobia.

-vml-

Z Dolných Vesteníc na Duklu

K pamätným miestam duklianskych bojov (blíži sa 70. výročie) sme sa vybrali v máji. Vence vďaka sme položili nielen pri pamätníku na Dukle, ale aj vo Svidníku na cintoríne Červenej armády.

Zastavili sme sa aj v Údolí smrti, ktoré nám pripomína ťažké boje a hrôzy vojny. Veď len za tri septembrové dni v roku 1944 tu padlo vyše 30 tisíc sovietskych, 6 tisíc nemeckých a 600 československých vojakov.

Súčasťou programu bola aj návšteva skvostov svetového kultúrneho dedičstva UNESCO – dreveného

kostolíka v Ladomirovej a historickej časti mesta Bardejov. A ako vždy, i tentoraz sme zorganizovali stretnutie s našimi tu žijúcimi rodákmi. Vždy sú našimi najinformovanejšími sprievodcami.

Na ceste z Bardejova sme sa ešte zastavili na hrade v Starej Ľubovni i v skanzene Šarišskej dediny pod ním.

N. MATEJČKOVÁ, ZO SZPB D. Vestenice

Priamy účastník vojny Ján Jurčišin a člen predsedníctva ObIV SZPB a HDK Svidník Pavol Gaľa uprostred žiakov ZŠ 8. mája vo Svidníku.

Z rokovania predsedníctva ObIV SZPB v Rimavskej Sobote.

Kurátorka Iveta Kročanová so svidníckymi členmi.

Členovia ZO SZPB z Dolných Vesteníc pri pamätníku na Dukle.

Správa z Modry

Dovoľujeme si Vám poslať výtlačok našich miestnych novín Modranské zvesti, napísal nám do Bojovníka tajomník ZO SZPB Ladislav Štefko.

Naša základná organizácia s Modranskými zvestami veľmi dobre spolupracuje, redakcia nám rozmnožuje alebo tlačí materiály, pozvánky, letáky a redaktorka Jana Kuchtová s nami spolupracuje aj pri vedení našej kroniky.

Spoločná snímka pri kyticu lúčnych kvetov.

Zaujím

Úspešní riešitelia deca boli za svoje ve ale oblastný výbor nu cenu. Exkurziu d

Pracovník Múzea S teckého, Spojovej ulia zia M. Kováča v B. B

Osud Kališťa mlad kom bola pre nich pre

ivotaschopné a pravdivé

ZŠ vo Svidníku.

ni protifašistami.

ri pamätníku, ku ktorému žiaci položili ov.

avá exkurzia

ejepisnej olympiády v okrese B. Bystrici ocenení vecnými odmenami, SZPB v B. Bystrici im pripravil aj zvlášťo národnej kultúrnej pamiatky Kalište.

NP tu privítal žiakov zo ZŠ SSV na Sku- ci a na Golianovej ulici a žiakov z Gymná- ystrici.

ých ľudí naozaj zaujal. Jedinečným zážit- hliadka bunkrov.

Milena VACHOVÁ

Prednáška historika Juraja Pavlisa s obrázkovou prezentáciou k 70. výročiu SNP.

Členovia ZS SZPB v Bojniciach už tradične organizujú besedy so žiakmi 9. ročníkov základných škôl. Tohto roku bojnickým žiakom prišli o prípravu a priebehu SNP porozprávať veteráni Oskar Bielík a Emil Danek.

Keďže prednášajúci žiakov zaujali, tí sa im za to odvd'ali množstvom ďalších otázok.

Eva LUKAČOVÁ

V máji sme v spolupráci so základnou školou pripravili športové dopoludnie pre malých i veľkých. Do zápolenia sa prihlásilo 25 detí.

Po jazde na bicykloch, skokoch cez švihadlo, skokoch vo vreci a po hľadaní tajnej správy od tajných agentov sme deti odmenili sladkosťami. Samozrejme, že nezabudli sme ani na pitný režim.

Natália MATEJÍKOVÁ, predsedníčka ZO SZPB Dolné Vestenice

Banskobystričania pri pamätníku v Liptovskej Teplej.

Mládež si pripomína výročie SNP

V priestoroch Múzea Spiša sa 13. mája 2014 uskutočnila prednáška s obrázkovou prezentáciou historika Juraja Pavlisa k 70. výročiu SNP pre žiakov základných a študentov stredných škôl v Spišskej Novej Vsi.

Po ukážke dobových zbraní, používaných cez vojnu, sa mládeži prihovorili zástupcovia ZO SZPB v Spišskej Novej Vsi Michal Kuchár a Ján Mlynár. V spolupráci so Spišskou knižnicou im bola tiež predstavená odborná literatúra a beletria s tematikou 2. svetovej vojny a SNP.

Múzeum Spiša navštívilo 125 žiakov a študentov v sprievode svojich pedagógov zo ZŠ Komenského, ZŠ sv. Cyrila a Metoda, ZŠ Nad Medzou, ZŠ Z. Nejedlého, ZŠ Ing. O. Kožucha, Strednej odbornej školy ekonomickej a Cirkevného gymnázia Š. Mišíka.

Na záver každého bloku absolvovali žiaci a študenti vedomostný test, v ktorom mali možnosť preukázať svoje vlastné i novonadobudnuté poznatky o histórii 2. svetovej vojny. Obe vedomostné súťaže (prvá časť sa pod názvom Medzníky II. svetovej vojny konala už predtým) vyhodnotila trojčlenná komisia pod vedením Michala Kuchára. Skonštatovala veľmi dobrú úroveň vedomostí a vyhlásila, že najlepšie výsledky v prvej vedomostnej súťaži dosiahli žiaci ZŠ Ing. O. Kožucha v zložení Peter Štark, Igor Geletka, Adriana Henčeková, ktorých pripravovala učiteľka Magdaléna Šišková, a študentky SOŠ ekonomickej v zložení Radka Kal'avská, Kamila Kalafutová a Simona Salanciová. Tie pripravil Marek Dzugas.

V druhej vedomostnej súťaži si opäť najlepšie počínali súťažné družstvá zo ZŠ Ing. O. Kožucha (družstvo Petra Štarka) a ZŠ sv. Cyrila a Metoda (družstvo Slávky Schwirianovej). Spomedzi stredných škôl sa vyznamenali družstvá z Cirkevného gymnázia Š. Mišíka (družstvo Alžbety Podolinskej) a SOŠ ekonomickej (družstvo Nikoly Richnavskej).

Organizačný výbor „spišského“ vzdelávacieho podujatia tvorili viceprimátorka mesta Lea Grečková, predseda ZO SZPB v Spišskej Novej Vsi Michal Kuchár, člen oblasťnej historicko-dokumentačnej komisie SZPB Ján Mlynár a vedúca dokumentačného oddelenia Múzea Spiša Táňa Stašiková.

Miroslav ŠTEVÍK, historik Múzea Spiša

Vydarený zájazd

V máji mala naša oblasťná organizácia SZPB v B. Bystrici naplánované tri zaujímavé akcie. Jednou z nich bol autobusový zájazd na Liptov a zúčastnilo sa ho až 82 členov. Naplánovali sme si vidieť Liptovskú Teplú a trochu si oddýchnuť v Bešeňovej.

Pochopiteľne, že v Liptovskej Teplej sme neobišli ani pamätník padlých miestnych rodákov počas 2. sv. vojny.

Thermal Park v Bešeňovej je známy dobrými službami a liečivou vodou. Veru, aj my sme si tu trochu preliečili svoje klby i boľavú chrbticu.

Výlet sa nám naozaj vydaril, záujem o túto destináciu narástol, a tak si to ideme zopakovať aj v septembri. Milena VACHOVÁ, účastníčka zájazdu

Po stopách bojov proti banderovcom (2. časť)

(Dokončenie z minulého čísla)

Boj proti malým ozbrojeným bandám pokračoval aj po roku 1947. V súvislosti s prenesením ďalších opatrení proti banderovským skupinám zo ZNB na ministerstvo vnútra sa zmenili úlohy aj pre pohraničný pluk ZNB Slovensko, ktorého jednotky zaujali 4. a 5. 10. 1947 novú zostavu na čs.-poľských hraniciach, od česko-moravského pomedzia až k hraniciam so ZSSR.

● V júni 1947 bolo veliteľstvo „Teplice“, ktoré riadilo boj s banderovcami na východnom Slovensku, v zložitej situácii. V čase ich najväčšieho tlaku bola prepustená z činnosti väčšina skúseného mužstva. V jednotkách zostalo z pôvodných 5000 mužov len niečo vyše 800, preto boli oba prápory pluku ZNB (Javor a Osika) po príchode na Slovensko ihneď nasadené do akcií.

Pôvodne mali zaujať postavenie na čs.-poľskej hranici, ale po preniknutí sotne Chromenko dňa 10. 6. a Burlak dňa 22. 6. 1947 cez obranné postavenie armády do vnútrozemia stratila plánovaná clona na štátnej hranici význam a väčšina príslušníkov práporu Javor bola po príchode do Kapušian dňa 30. 6. 1947 rozdelená do obcí severovýchodné od Prešova ako dedinská stráž. Prápor Osika už deň predtým, 1. 7. 1947, ukončil presun v Kysaku a bol tiež po čatách rozmiestnený ako dedinská stráž v obciach južne od Prešova.

● Koncom júla prevzal velenie skupiny Teplice dovtedajš veľiteľ 2. divízie gen. Július Nosko.

● Dňa 14. 7. 1947 boli pri obci Vernár zlikvidovaní 3 banderovci zo sotne Chromenko. Zvyšok sa rozptýlil a prešiel riedkou clonou 1. roty práporu Javor, ktorý zaujal pozíciu na čiare Vernár – Hranovnica. Dňa 16. 7. 1947 boli hliadkou zajatí ďalší dvaja banditi.

● Úspech prápor zaznamenal aj 22. 7. 1947, keď pri obci Závadka nad Hronom zlikvidoval ďalších 4 banditov zo sotne Chromenko. Podľa výpovedi jedného zajatca sotňa už bola v rozklade, ťažko zranení boli veliteľ Chromenko i jeho zástupca Jahodyn. Ich sotňa potom ešte niekoľkokrát vpadla do slučky, až z nej zostalo len torzo, ktoré sa vyhýbalo akémukoľvek boju a skryte unikalo na západné Slovensko. Zranený Chromenko sa nechal niesť na nosidlách a s časťou sotne sa mu naozaj podarilo prejsť do Rakúska. Odtiaľ neskôr do západného Nemecka.

● Sotni Burlak sa podarilo prejsť

viacero postaveniami ČSLA a ZNB a koncom júla sa objavila už pri Čertovici, kde jej postup prehradili jednotky ZNB. Na juh od obce Malužiná narazil Burlak na prápor Tis. V boji padli dvaja banditi.

● 5. 8. 1947 vybudovali prápory OSIKA, RYS a LEV v údolí Lupčianky a Jaselského potoka obranné postavenie, ktoré Burlak obísť nemohol. Pri pokuse o prielom bol odrazený, no unikol prenasledovaniu stíhacieho oddielu aspirantov ČSLA, prebrodil Váh a z Magury vyklzol. Pri prepade salašov v Turíkovej doline a na Veľkom Choči sa zásobil potravinami.

● 13. 8. 1947 Burlak pri pozorovaní postavenia práporu Osika na ceste Párnica – Zázrivá zistil, že ten opúšťa svoje postavenie. Využil to a sotňa sa presunula do Malej Fatry. V nasledujúcich dňoch sa však presvedčil, že jeho postavenie sa nezmenilo. Trojuholník Varín – Turany – Belá bol zaistený práporom pluku ZNB Slovensko a útvarmi ČSLA. Sotňa zostala v Malej Fatre obkľúčená. Prápor Javor sa 14. 8. 1947 presunul do Varína a Gbeľan, prápor Osika obsadil cestu Varín – Belá. Neskoršie, dňa 20. 8. 1947, prišiel do Kráľovej Lehoty prápor Dub, ktorý zaujal clonu pozdĺž cesty Malužiná – Čertovica.

Tri roty práporu Javor začali už 16. 8. 1947 rozsiahlu prieskumnú akciu v masíve Malá Fatra. Prehľadávali svahy a údolia, ale na stopu sotne nenarazili. Burlak ju totiž rozdelil na 7 skupín, určil 6 veliteľov, siedmej velil sám. Veril, že v menších skupinách vyklzú z obkľúčenia. Pri prieskume v masíve Malá Fatra padol v boji so skupinou banderovcov pri horárni Nezbudská Lúčka veliteľ štvorčlennej hliadky strážmajster Miroslav Novotný.

● 17. 8. 1947 v ranných hodinách zistila 3. rota práporu Javor banderovský tábor 500 m pod Jedľovinou, prepadla ho a v boji zneškodnila 3 z nich.

● Zatiaľ čo prápor Javor prečesával hory, prápor Osika zostal v pôvodnom postavení. Burlak naň narazil v úseku 3. roty pri osa-

Veliteľom skupiny Teplice bol genmjr. Július Nosko. Päť rokov po bojoch s banderovcami, na jar 1953, musel ako sotva štyridsaťšesťročný vyzliecť uniformu generálmajora a začať pracovať ako zootechnik plemenárskych staníc v Plzni a JRD v Soběkuřoch.

Koncom šesťdesiatych rokov ho rehabilitovali, vrátili mu hodnosť, materiálne odškodnili, vyznamenali radmi, „iba tie stratené najlepšie roky života mi už nik nemohol vrátiť,“ zdôveril sa raz. Július Nosko skonal 5. septembra 1986 vo veku sedemdesiatpäť rokov.

Foto: Internet

de Krasňany. V silnej prestrelke bol odrazený, na bojisku zanechal dvoch mŕtvych.

Pri ústupe narazil na 2. rotu Javor a tá mu zlikvidovala ďalších dvoch bojovníkov. Po boji pri Krasňanoch bol zajatý Burlakov príkazník Panas. Dňa 22. 8. 1947 zajala rota Oceľ 4 banderovcov.

● 26. 8. 1947 sa podarilo zajat' členov Burlakovej 7. skupiny, 3. 9. 1947 bol pri obci Jánošíkovo práporom Tiger zajatý aj päťčlenný Burlakov štáb. Medzitým sa jeho 3. a 4. skupine podarilo prebiť ďalej na Západ, čím obkľúčenie Malej Fatry stratilo význam.

● V roku 1947 bolo čs. orgánmi zneškodnených približne 350 banderovcov, čo tvorilo asi 80–85 % všetkých, ktorí sa v tom roku vydali cez ČSR na Západ. Z toho bolo približne 60 mŕtvych, 260 zajatých a 30 sa prihlásilo dobrovoľne. Zajatí banderovci boli podľa predošlých dohôd vydaní na trestné stíhanie poľským orgánom, kde ich čakalo dlhoročné väznenie, resp. poprava.

● V mesiacoch najväčšieho nasadenia sa na bojoch proti banderovcom na celom území ČSR zúčastnilo 15 340 mužov – 6087 vojakov a dôstojníkov, 5623 príslušníkov bezpečnosti a 3630 bý-

valých partizánov. Rozdrvenie bánd si vyžiadalo životy tridsiatich deviatich mužov. Ranených bolo dvadsaťšesť, celkové straty predstavovali sto štyridsaťdeväť mužov, vrátane strát pri autohaváriách či z neopatrnosti pri zaobchádzaní so zbraňou. Nasadených bolo štrnásť pechotných práporov armády, jedného delostreleckého oddielu, letky bitevných lietadiel a zvláštnej stíhacej skupiny Oceľ (10 rôt)

● Za statočnosť a zásluhy v boji s banderovcami boli 5 príslušníci pluku ZNB Slovensko vyznamenaní Československým vojenským krížom 1939, 32 príslušníkov dostali medailu Za chabrosť, 24 Za zásluhy I. stupňa a 10 medailou II. stupňa, 18 príslušníkov dostalo poľské vyznamenania, 45 príslušníkov bolo mimoriadne povýšených, 13 dostalo pochvalné uznanie a 19 dostalo odmeny. Minister vnútra vyslovil svoje poďakovanie a pochvalné uznanie ZNB najmä pluku Slovensko zvláštnym listom.

Niekoľko vysvetlíviok:

1. **Stepan Bandera**, nar. 1909, člen OUN od roku 1929, v roku 1934 zatknutý pre účasť na atentáte na ministra vnútra B. Pierackého, v roku 1936 od-

súdený na trest smrti, neskoršie mu bol trest zmenený na doživotné väznenie. V roku 1939 bol oslobodený Nemcami. Stal sa členom vedenia OUN. Po vojne žil v Mníchove pod falošným menom Stepan Popiel (Popel). Dňa 15. októbra 1959 bol za záhadných okolností (vraj agentom KGB) v Mníchove zavraždený.

2. **Burlak – Slawko Sigielski alias Włodzimierz Szczgielski**, nar. 1918 v Ewove, syn popa, v roku 1939 vyslaný OUN do Nemecka na diverzný výcvik. Po okupácii Ukrajiny sa stal veliteľom polície vo Wojtkowe a v Medyci. V júni 1944 ušiel s celou posádkou do Karpát, kde zorganizoval sotňu. V septembri 1947 bol v ČSR zajatý a odovzdaný poľským orgánom. V januári 1949 bol odsúdený na trest smrti.

3. **Chromenko – Michal Duda**, za okupácie príslušník ukrajinskej polície, stade prešiel do UPA, stal sa veliteľom sotne. Chromenko prešiel cez územie ČSR, Maďarska a Rakúska do západného Nemecka. Tam sa dal v roku 1954 na špionáž pre NATO. **Peter KASARDA**

Nemci sa po 2. svetovej vojne pokúšajú zorientovať, kto vlastne sú?

(Dokončenie zo strany 1)

Pochody bývalých esesákov výrazne vyjavujú fakt (v pomeroch Západ – Východ, Európa – Rusko), že fašistickí kolaboranti sa majú dnes lepšie ako tí, ktorí bojovali proti fašizmu. I keď v samotnom nemeckom prípade je to predsa len zložitejší fenomén. Myslím si, že sú tu aj elementy fašizmu, i pokus nejakej časti Nemcov nájsť miesto Nemecka – azda aj mimo NATO – mimo protektorátu USA. Po 2. svetovej vojne bol vytvorený systém s NATO na

udržanie Nemecka „pri nohe“, na udržanie Američanov v Európe a na vytlačenie Ruska alebo Sovietskeho zväzu z Európy. Aj preto raz nastane čas a Nemci sa prestanú uspokojovať s pozíciou „pri nohe“.

Myslím si, že Hitler, to je zlý symbol na získanie väčšej nezávislosti a samostatnosti. Ide o vážny symptóm, s ktorým musí západné i európske spoločenstvo rátať.

Pokus ponížiť a utlačiť Rusko po skončení studenej vojny vyvolal tiež silnú negatívnu reakciu. Aj preto potrebujeme férovejšie

vzťahy. Nie také, pri ktorých sa za Európu vyjadruje Washington, pri ktorých sú lídri štátov sledovaní a odpočúvaní, pri čom je neustále zaznamenávané a vyhodnocované, čo robia, kde sa pohybujú..., čo vytvára jednoznačný pocit menejcennosti.

To je zlý stav, pretože ho môžu využiť aj fašisti, aj nacionalisti, ktokoľvek. Národné obrodenie prebieha pod rôznymi zástavami, tak pod komunistickými, ako aj pod antikomunistickými alebo nacionalistickými.

Záujem o Hitlera môže byť vyvolaný aj

tým, že istej časti nemeckej spoločnosti sa nepáči, že Nemecko sa vlastne nachádza pod dohľadom staršieho brata. Časť Nemcov sa pod týmto dohľadom cíti dobre a iná nie veľmi.

Protest je spravdla vyjadrený rôznymi formami. Aj, ako som už uvádzal, komunistickou, antikomunistickou, fašistickou, skrátka akoukoľvek. Preto treba byť opatrný s národmi, ktoré sú v takomto nejasnom stave voči vlastnej identite.

Podľa pravda.ru, 7. máj 2014

Základ k odsunu tzv. sudetských Nemcov vytvoril Neville Chamberlain

Chamberlain navrhol, aby po vojne boli odsunuté do Nemecka menšiny z Československa a Poľska, aby sa tento problém vyriešil raz a navždy tak, ako sa to stalo medzi Gréckom a Tureckom.

Anglická konzervatívna strana túto myšlienku prijala a aj ju uskutočnila. Britská vláda presvedčila USA a ZSSR o výhodách tohto riešenia, výsledkom čoho bol Záverečný protokol postupníckej konferencie z 2. augusta 1945. Odsun bol uskutočnený na jeho základe. Prezident Beneš by nebol vôbec nič docielil, ak by tu neexistovala vôľa britskej vlády z vlastnej iniciatívy odsun nadniesť spojencom a získať ich súhlas. Povedané inými slovami, bez britskej vlády by sa bol prezident Beneš márne namáhal. Samozrejme, že Československo nemohlo Nemcov vyhostiť, pretože ich museli prijať spojenci, ktorí vládli v Nemecku a v Rakúsku. Odsun pripravila Medzispojenecká komisia v Nemecku. Nemci boli v roku 1946 odsunutí podľa presného plánu do americkej a ruskej zóny. Československo odsun nespôsobil a teda nemá zaň ani zodpovednosť. Od Medzispojeneckej komisie dostalo iba uznanie za jeho humánne uskutočnenie.

Akékoľvek nároky ohľadne odsunu by nemecká vláda mala predložiť USA, Veľkej Británii a Rusku. Až taká naivná však nie je, ona len periodicky vznáša nároky na Českú republiku. Aj to iba vyhláseniami politikov, a nie právnou cestou. Zrejme predpokladá, že Česi si nechajú čokoľvek nahovoriť a budú konať proti vlastným záujmom.

Nemecko a Nemci nemajú žiadne nároky z vysídlenia, pretože Nemecko je viazané zmluvou medzi ním a spojencami z 26. mája 1952, doplnenou v Paríži 23. októbra 1954 (Convention on the Settlement of Matters Arising out of the War and Occupation, signed at Bonn, May 26, 1952, as amended by Schedule IV to the Protocol; on the Termination of The Occupation Regime in the Federal Republic of Germany, signed in Paris on October 23, 1954) 332UNTS 219.

Podľa kapitoly 6, článku 3 Nemecko neuplatní námietky proti spojeneckým štátom ani jednotlivcom vzhľadom na použitie ne-

Odsun Nemcov bol odplatom za hrôzy v 2. svetovej vojne. Americkí vojaci prinútili sudetských Nemcov prejsť okolo mŕtvol židovských žien.

Foto: internet

meckého majetku, ktorý prevzali spojenci či jednotlivci ako reparácie alebo ako následok vojny.

Podľa kapitoly 8, článku 1 nemeckí príslušníci neuplatnia žiadne nároky proti spojencom a ich občanom a takéto nároky nebudú prejednávané nemeckými súdmi.

Podľa článku 3 tej istej kapitoly Nemecko alebo jeho príslušníci neuplatnia žiadne nároky proti

spojencom a ich príslušníkom, ktoré vznikli z ich činov alebo opomenutím medzi 5. júnom 1945 a nadobudnutím platnosti tejto zmluvy 5. mája 1955.

Ako vidieť z uvedenej zmluvy, všetok majetok nemeckej vlády a jednotlivých Nemcov na území Československa prešiel do vlastníctva Československa a jeho občanov ako splátka na reparácie

za škody spôsobené Nemcami. Československé nároky za škody spôsobené Nemcami vysoko presahujú uvedený nemecký majetok. Nemecko nikdy nezaplatilo Československu žiadnu náhradu a je dlžníkom Českej republiky, a nie naopak.

Prof. Dr. GEORGE E. GLOS J.S.D. (Vale)
expert medzinárodného práva pri federálnej vláde USA

Podľa Národné Osvobození 19/2013

Mlynica mýtov: čierna uniforma esesákov

Kde sa vzal mýtus, že uniforma esesákov počas 2. sv. vojny bola čierna? Ktovie, možno to spôsobili legendárne seriály Sám vojak v poli a Sedemnást' zastavení jari, v ktorých bol každý esesák v čiernom.

Západní bádatelia tvrdia, že nacistická uniforma sa stala fetišom a ústredným symbolom v divadelných hrách, v kabaretoch, vo filmoch, v móde i v sexuálnych zvrátenostiach. Podľa profesora austrálskej univerzity nová „uniforma bola vymyslená na to, aby zlepila nový národ a „čistú rasu“, aby sa v národnej kultúre stala symbolom nečistoty, zvrátenosti a krutosti“.

Na začiatok si treba vysvetliť ešte jeden prostý fakt. Organizácia SS mala trojčlennú štruktúru a pozostávala zo všeobecných SS (Allgemeine SS), z útvarov SS Mŕtva lebka (SS-Totenkopfstandarten) a z osobitných militarizovaných esesáckych jednotiek, pobývajúcich v kasárenských podmienkach (SS-Verfügungstruppe). Dve posledné s Leibstandarte-SS Adolf Hitler vytvorili základ budúcich vojsk Zbraní SS (Waffen-SS). Táto zločinecká organizácia, ktorá prežila do roku 1945, sa aj tak nedokázala zreformovať, prirodzene ani prepracovať si svoju vlastnú uniformu. Bolo by však neodpušiteľným bludom považovať túto rovnošatu za unifikovanú a nemeniteľnú.

Spočiatku sa v jednotkách

Zbraní SS nosila uniforma, akú nosili jej konkurenti, čiže údernejšaty od členov SA bola neveliká. V roku 1930 ríšsky vodca Heinrich Himmler zrušil starú hnedú uniformu a čierne kravaty a zaviedol čiernu uniformu. Nové čierne mundúry (Schwarzer Dienstanzug der SS) nosili s rajtkami a s vysokými čižmami po kolená a aj s dôstojníckymi pochodovými remeňmi (po našom s tzv. dohodou). Ďalšiu reformu rovnošiat si vyžiadala požiadavka Weimarskej republiky

v roku 1932 o rozpustení zmilitarizovaných organizácií a zakázaní ich členom nosiť vojenskú a polovojenskú uniformu.

7. júla 1932 boli pre príslušníkov Zbraní SS zavedené čierne rovnošaty a brigádírky, ušité podľa návrhov umelca a poradcu ríšskeho maršala SS na „otázky umenia“ Karla Diebitscha, ktorému pomáhal kapitán SS Walter Heck. Práve on rozpracoval emblém akoby dvoch spojených bleskov.

Predobrazom čiernych rovnošiat asi slúžili uniformy pruských husárov Totenkopffhusaren, ktorí ich používali od 18. storočia do roku 1910. Čiernu rovnošatu spočiatku nosili len dôstojníci, avšak ku koncu roka 1933 sa stala dostupnou už pre všetky funkcie.

Ukončenie nosenia tejto rovnošaty nastalo po roku 1939 (so začiatkom 2. sv. vojny), kedy

sa začalo masové prezliekanie členov politickej stránickej organizácie Všeobecných SS (Allgemeine SS) do sivej rovnošaty, navyše mnohí esesáci boli zaradení do priamej vojenskej služby, vrátane do Zbraní SS (Waffen-SS). Tie od roku 1937 nosili už uniformu ochrannej farby.

Hlavným rozdielom uniformy SS bola stužka so štandardným starobylým písmom a utkaný emblém s orlom, našitý nie na pravej strane nad náprsným vreckom, ako u vojakov Wehrmachtu, ale na ľavom rukáve. V roku 1938 sa objavili výložky armádneho typu s lemovkou rôznej farby podľa druhu vojsk.

Keď som na začiatku spomínal, že našu predstavu o esesáckych rovnošatách mohol ovplyvniť aj film a divadlo, bolo to z dôvodu, že v roku 1942 boli obrovským množstvom čiernych uniforiem SS vybavené útvary pomocnej polície na okupovaných územiach ZSSR, pochopiteľne bez esesáckych symbolov. Zvyšné množstvá sa dostali na Západ, kde boli odovzdané členom miestnych esesáckych formácií v okupovaných krajinách. Čo sa týka ženských jednotiek SS, tak tie mali uniformu, ktorá pozostávala z čiernej lodičky s orlom SS, zo sivého kostýmu so sukňou a tiež zo sivých pančúch a topánok.

Svetlosivé rovnošaty začali byť útvaram SS dodávané ešte v roku 1935, ale po ďalších troch rokoch bol ich dizajn od základu prerobený. Mal zosilniť ich militaristický vzhľad. I keď samotní esesáci sa priamo na fronte príliš neobjavovali.

Sivá farba „ochránila“ príslušníkov Zbraní SS aj trochu inak. Pred nepriaznivým spoločenským názorom. Ľudia v tyle, osobitne ranení a vojnoví invalidi, esesákov nikdy príliš neobľubovali a tento odpor voči nim sa po porážkach na východnom fronte zosilnil. Lenže práve sivá farba rovnošaty verejnosť klamala, že jej nositeľ si k strelnému prachu aspoň pričuchol.

Sivú rovnošatu vyfasovali prioritne pracovníci ústredného aparátu SS, hlavný úrad ríšskej bezpečnosti (RSHA – Reichssicherheitshauptamt), funkcionári SD a mnohí ďalší nebojovní funkcionári Tretej ríše. Tmavosivé blúzy vojsk SS si cez vojnu čoraz častejšie začali obliekať príslušníci SD (Sicherheitsdienst – civilná rozviedka a kontrarozviedka) a bezpečnostnej polície (Sipo – Sicherheitspolizei), osobitne na okupovaných územiach a tí, ktorí pobudli na fronte. Preto sa netreba diviť, že práve táto uniforma sa na konci vojny začala mnohým asociovvať s frontákmi, a nie tá, ktorú sme si zapamätali z vojnových filmov.

Podľa pravda.ru, 1. november 2013

Jubilanti ZO SZPB sa dožívajú

- **Bratislava 7:** Margita Melíšková 91 rokov.
- **Bratislava 15:** Mária Mäsiarová a Ondrej Turok 84 rokov.
- **Bratislava 19:** Jozef Takáč 93 rokov.
- **Bratislava 26:** Amália Jakobová 91 rokov.
- **Bratislava 29:** Anna Steinerová 75 rokov.
- **Bzince p/Javorinou – Cetuna:** Emília Zelková 87 a Milan Valach 82 rokov.
- **Belá – Dulice:** Jozef Gregor 89 rokov.
- **Badín:** Margita Moravčíková 70 rokov.
- **Banská Bystrica – Fončorda:** Mgr. Milan Blaho a Juraj Strelinger 65 rokov.
- **Banská Bystrica – Fončorda/B:** PhDr. Marta Gregorová 90, Angelika Bflecková 75 a Ing. Ľudovít Bokor 60 rokov.
- **Banská Bystrica – M SNP:** Eleonóra Cerovská 60 a Jana Niederlandová 55 rokov.

- **Banská Bystrica – Stred:** Oľga Vígláňská 82 rokov.
- **Banská Bystrica – Radvaň:** Mgr. Oľga Škripková 80 a Mgr. Mária Golianová 65 rokov.
- **Banská Bystrica – Obr. mieru:** Anna Banská 85 rokov.
- **Brusno:** Metod Svetlík 90 a PaedDr. Miroslav Kučerík 55 rokov.
- **Bošáca:** Anna Tulisová 65 rokov.
- **Brezno 1:** Margita Vlčková 85 a Anna Lányiová 60 rokov.
- **Bardejov 1:** Anna Holovačová 95, Ján Lukáč 93, Magdaléna Micová 89, Ján Hübler a RNDr. Ján Rusin 75, Peter Keselica 65 rokov.
- **Bardejov 2:** Anna Petrová a Peter Vančík 84, RSDr. Ivan Bandurič 80 rokov.
- **Bardejov 3:** Marián Čech-Špierek a Ján Štafurik 88, Ing. Juraj Philippi 65 rokov.
- **Bardejov 4:** Margita Ratvajská 87 rokov.
- **Becherov:** Marta Šnajderová 85 rokov.

- **Budkovce:** Anna Peštová 85 rokov.
- **Blatná Polianka:** Jolana Lachytová 80 rokov.
- **Bracovce:** Mária Bocanová 84 rokov.
- **Čierny Balog:** Anna Donovalová 90 rokov.
- **Dunajská Streda:** Oľga Obernauerová a Ing. Ondrej Bartoš 88, Štefan Csóka 86 a Peter Bubniak 65 rokov.
- **Hrachovo:** Ján Sihelský 70 rokov.
- **Hostie:** Júlia Borčinová 65 rokov.
- **Hnúšťa:** Mgr. Bernadetta Konczová 65 rokov.
- **Hažlín:** Magdaléna Čuntová 88 rokov.
- **Hertník:** Marta Vacziová 65 rokov.
- **Jovsa:** Mária Čarná 60 rokov.
- **Krajné:** Vlasta Janeková 70 a Anna Haššanová 60 rokov.
- **Krivé:** Michal Labaš 70 rokov.
- **Kurov:** Ján Bujda 70 rokov.
- **Kordíky:** Ján Bíreš 84 rokov.

- **Kolačno:** Margita Duchovičová 65 rokov.
- **Krajná Bystrá:** Vasil' Gula 65 rokov.
- **Liptovská Teplička:** Anna Mlynárová 89 rokov.
- **Liptovský Mikuláš:** Elena Vadovícká 84 rokov.
- **Lipany:** Ján Fedor 91 rokov.
- **Levoča:** Mária Rovderová 96, Rolko Popovič 92 a Pavol Ferenc 83 rokov.
- **Levice:** Oľga Muráňová 81 rokov.
- **Lučenec 1:** Irena Žingorová 82 rokov.
- **Lučenec 2:** Izabela Sabová 86 rokov.
- **Livov:** Bernadeta Sidorjaková 87 a Oľga Vančíková 85 rokov.
- **Malcov:** Anna Kačmárová 86 a PaedDr. Jozef Molčan 82 rokov.
- **Myjava:** Alžbeta Bortelová 82 a Ing. Vladimír Tóth 55 rokov.
- **Medzibrod:** Paulína Vaníková 84 a Valéria Dunajská 81 rokov.
- **Makovce:** Eduard Kuzma 50 rokov.
- **Michalovce 1:** Zuzana Zubaľová 87, Mária Pirčová 80, Ing. Juraj Brecko 70 a Ing. Andrej Staško 45 rokov.
- **Michalovce 2:** Anna Husnajová 70 rokov.
- **Nacina Ves:** Anna Hlavatá 65 rokov.
- **Osádka:** Oldřiška Zvarová 82 rokov.
- **Poltár:** Helena Žilaková 92, Ondrej Láska 91 a Zuzana Nágyová 75 rokov.
- **Prievidza pri HBP:** Irena Drobková 93 rokov.
- **Poniky:** Ján Kováč 70 rokov.
- **Prešov 5:** Katarína Čekanová 93, František Gerlašinský 89, Anna Urbancová a Anna Károlyiová 88, Ján Gibarti 87, Dr. Juraj Moskvíč 86, Anna Kožuchová 85, Irena Halapiová, Irena Košíkárková, Ján Fedor, Jozef Bonk, Dr. Vasil Latta a Dr. Ján Varga 83 rokov, Zuzana Pandošová a Anna Škodová 82, Mária Urbanová 81, Ján Duchoň 80 a Marta Schützová 75 rokov.
- **ZV SR – klub Prešov:** Oskar Šalko a Pavol Timko 80 rokov.
- **Pezinok:** Alojz Kokoška 93 a Ján Beník 91 rokov.

- **Partizánska Ľupča:** Želmíra Trnovská a Mária Kolárska 90, Gizela Matulová 87 a František Smitek 60 rokov.
- **Palín:** Mária Macková 87 rokov.
- **Rimavská Sobota 2:** Anna Andrášiková 94, Kornélia Wirtschferová 88, Mária Golianová 86, Marta Hlavínová a Ľudmila Paľove 84, Jarmila Lokosová 65 rokov.
- **Senica:** Peter Klír 65 rokov.
- **Staré Hory:** Ing. Ján Jakubík 60 rokov.
- **Sučany:** Ján Lazišťan 65 a Miriam Balážová 40 rokov.
- **Slovenská Ľupča:** Božena Dobišová 65 rokov.
- **Staškovce:** Pavol Sluk 55 rokov.
- **Svidník:** Ján Petričko 84, Jozef Špik 60 a Pavol Timan 50 rokov.
- **Skačany:** Ján Gahér 92 rokov.
- **Sobrance:** Mária Varcholová a Ján Repka 90 rokov.
- **Trhovište:** Alžbeta Lešňanská 86 rokov.
- **Tušice:** Margita Sabová 80 rokov.
- **Tisovec:** Jaroslav Matko 75 rokov.
- **Trenčianske Teplice:** Mgr. Anna Trokanová 40 a Juraj Trokan 35 rokov.
- **Trenčín 1:** Mária Macková 90, Veronika Schlesingerová 85 a Eva Héberová 65 rokov.
- **Trenčín 2:** Zuzana Velčková 82 rokov.
- **Trnava 1:** Juraj Biľo 91, JUDr. Pavol Juhás 89 a Jozef Búda 65 rokov.
- **Vráble:** Anna Cibulová 89 rokov.
- **Vagrinc:** Anna Žáková 60 rokov.
- **Vyšný Orлік:** Ján Viravec 81 rokov.
- **Vojčice:** Zuzana Krišková 93 a Anna Vinclerová 82 rokov.
- **Zalužice:** Alžbeta Viňanská 85 rokov.
- **Zlaté Moravce:** Karol Eckhart 84 rokov.
- **Zvolenská Slatina:** Anna Ostrolucká 70 rokov.
- **Zvolen – Centrum 1:** Ružena Valentová 87 rokov.
- **Zborov:** Ing. Jozef Feckanín 81 rokov.
- **Žiar n/Hronom:** Juliana Mečiarová 82 a František Matula 65 rokov.
- **Žilina 2:** Emil Kováčik 87 rokov.

Jubilantom srdečne blahoželáme!

Zo spomienok partizána Jána Sotáka

Nie každému je súdené dožiť sa krásnych 92 rokov. Povstaleckému partizánovi Jánovi Sotákovi sa to nedávno podarilo. Úctyhodné roky využil nielen pre seba, ale aj pre spoločnosť, za čo mu bolo udelené vysoké štátne vyznamenanie.

Stráviť niekoľko hodín v jeho spoločnosti je zážitkom a my sme si ho spolu s tajomníkom OblV SZPB v Trebišove Milanom Malým vychutnali. V súčasnom prechodnom bydlisku v Domove dôchodcov v Spišskej Novej Vsi sa v spomienkach vrátil do detstva, zaspomínal si na mladosť a nevyhol sa ani vojnovým časom.

Prvého októbra ho povolali k delostreleckému pluku v Ružomberku, odkiaľ ho po prijímacom výcviku poslali do rádiotelegrafického kurzu v Turčianskom sv. Martine. Po jeho skončení nasledoval návrat do Ružomberka a vzápätí prevelenie na východné Slovensko do oblasti Medzilaborce – Palota.

V júli 1944 vojakov so špeciálnym výcvikom presunuli do Brezna k neskôr známemu povstaleckému veliteľovi majorovi Samuelovi Sekurisovi, ktorý mal spojenie na partizánov, konkrétne v druhej polovici augusta na Alexeja Semionoviča Jegorova (zhodili ho nad Prašivou v noci zo 7. na 8. augusta), okolo ktorého sa sformovala takmer trojtisícová 1. partizánska brigáda J. V. Stalina. V tom čase si už partizáni zo skladov odvážali do hôr zbraň, nacvičovali v teréne spojenia s rádiostanicami...

Po vypuknutí Povstania sa Ján Soták spolu so štyrmi východniarmi dostal až do vypáleného Telgártu, v ktorom ich zajali Nemci a zatvorili do stodoly spolu s inými vojakmi a civilnými obyvateľmi. Mysleli si, že Nemci stodolu podpália, ako bolo ich zvykom. Na druhý deň ich však eskortovali do Popradu na výsluch a potom

vo vagónoch do Prešova a neskôr do Sabinova. Odtiaľ peši pochodovali smerom na Prešov.

Asi po 10-tich kilometroch využil nepozornosť strážneho a ušiel. Smer rodná obec Skrabské. Hlavne peši, no časť do Gregorova sa mu podarilo aj na kravskom povozu. Tu mu dali krajec chleba a napiť sa mlieka.

Odtiaľ smer lesmi obkolesený Kanáš. Noc prečkal v horárni a skoro ráno sa poberá do Skrabského, ibaže v domoch jeho sestier sú ubytovaní Nemci. Preto im odkazuje, aby mu poslali civilné oblečenie.

Kritická situácia nastala vo Veľkom Šariši, kde bol spolu s bratrancom, ktorý bol partizánskou spojku, opäť zaistený. No po vypočúvaní sa mu zase podarilo utiecť.

V januári 1945 prekročil spolu s tromi priateľmi rieku Ondava a dostal sa k Červenej armáde. O mesiac neskôr sa stáva príslušníkom 1. čs. armádneho zboru v ZSSR a je zaradený do delostreleckého pluku 1. brigády. Veliteľom jeho batérie bol istý por. Bílý, s ktorým postupovali po trase Poprad, Liptovský Mikuláš,

Žilina, Púchov, Vsetín, Hulín až do Kojetína na Morave, kde ich zastihol koniec vojny. Zúčastnil sa aj prehliadky víťazov v Prahe. Potom bola jeho jednotka prevelená do Velvár, Malaciek a Žiliny, odkiaľ sa dostal do Banskej Bystrice a zúčastnil sa na oslavách 1. výročia SNP.

Po vojne sa vrátil do civilného života a začal pracovať v Bieli v okrese Trebišov na železničnej stanici, pri obsluhu telegrafu a osobnej pokladni. Po určitom čase bol preložený na železničnú stanicu Čierna n/Tisou. V roku 1960 zakladá v Čiernej n/T. ZO

No a tu o vás písala Ročenka odbojárov.

SZPB, na čele ktorej vydržal vyše 30 rokov. Dlhé obdobie (až do 18. 10. 2005) bol aj členom OblV SZPB v Trebišove. Pre zlý zdravotný stav sa tejto funkcie vzdáva, no členstvo v SZPB si dodnes drží.

Za záslužnú odbojarsku činnosť mu boli udelené medaily: M. R. Štefánika I. a III. stupňa, medaily k okrúhlym výročiam SNP a ukončenia 2. svetovej vojny, medaila maršala Žukova, medaila vojnového veterána a ministra obrany SR. Pri našej návšteve som mu pripol medailu Obranca vlasti od bratskej ukrajinskej organizácie MUSUV v Užhorode.

Milan URBAN
predseda OblV SZPB v Trebišove

Navždy sme sa rozlúčili

- **Bratislava 37** s 91-ročným Ing. Adamom Makulom.
- **Belá – Dulice** s 88-ročným Jánom Kapustom.
- **Hnúšťa** so 74-ročným Alexandrom Kušnirikom.
- **Kružľová** s 93-ročným Michalom Bartkom.
- **Medzibrod** s 87-ročnou Annou Jančiarovou.
- **Muráň** s 88-ročnou Annou Simanovou.
- **Očová** so 72-ročným Jánom Chrbetom.
- **OblV Prešov** so 63-ročným PhDr. Milanom Sidorom, CSc.
- **Prešov 5** s 96-ročnou Editou

Tallovou, 95-ročnou Priskou Vavrovou a 86-ročnou Alicou Zamborskou.

- **Partizánska Ľupča** so 100-ročnou Annou Bartošovou.
- **Prievidza pri HBP** s 92-ročným Jánom Dolinským.
- **Považská Bystrica** s Paulínou Vacovou, Jozefom Drienikom a Justínom Frátrikom.
- **Rimavská Sobota 2** s 91-ročnou Jolanou Petrovskou.
- **Topoľčany 2** s 87-ročným Jozefom Gregorom.

Česť ich nehynúcej pamiatke!

Presne po sto rokoch...

...vyšiel vo vydavateľstve Slovart unikátny denník slovenského legionára Jozefa Klempu z 1. svetovej vojny pod názvom *Moje skúsenosti za svetovej vojny: denník československého legionára z rokov 1914–1920*. Jeho súčasťou je aj dvanásťstranová príloha fotografií a pohľadníc, nakoľko i tie boli súčasťou pôvodného denníka.

Jozef Klempa musel narukovať ako 20-ročný a jeho denník (začína sa od 29. júna 1914) je o to cennejší, že neexistuje veľa autentických zápisov slovenských účastníkov bojov 1. sve-

tovej vojny na ruskom fronte. Čitateľom sa tieto ojedinelé autentické príbehy vojaka z čias 1. sv. vojny dostávajú do rúk vďaka jeho vnučke, ktorá všetky jeho zápisky prepísala. Podľa www.slovart.sk

Reklama Telekomu je neúctou

Staršia žena upratuje podlahu v škole. Vbehne jej tam mladík, ona mu vyčíta, či to má po ňom znova upratať... Mládenec si namiesto očakávaného ospravedlnenia len frajersky založí na uši slúchadlá a so spokojným výrazom ignoranta melie hubou a pokyvuje si hlavou do rytmu.

Na druhý deň sa situácia opakuje, no upratovačka je už pripravená. Zavolá si na pomoc kolegyňu a chlapíka uviazaného na palici ako streleného kanca prenášajú cez čistú podlahu. On si pritom so slúchadlami na ušiach spokojne prikyvuje, že všetko je „v poriadku“. Ani náznak úcty k ženám a k ich práci už vôbec.

Hokejové zápasy na majstrovstvách sveta často prerušovala iná reklama: Mladík uteká v poslednej chvíli na autobus a vodič mu vyčíta, dokedy má na neho čakať. Jemu sa už mládenec ospravedlní? Ale kde! Namiesto toho si tiež založí slúchadlá,

stlačí prstom mobil a nevníma pokyvujúc hlavou dosadne na sedadlo. Čo tam po výčitkách nejakého šoféra. A že kvôli nemu mešká? Pche!

Čo to vlastne Telekom ponúka mladým ľuďom? Len produkt? A nie takto aj vzorce správania? Veď neverbálne hovorí: Počúvajte Beezar! Čo tam po úcte k starším, k pracujúcim, k ženám! Hlavne, že máš v slúchadlách Beezar. Dôležitý je predsa 30-miliónový výber melódii (otázka znie, či je legálne zadovážený), a nie zásady akejkoľvek slušnosti.

A tak sa na okraji takýchto obchodných ponúk vynára otázka: Kam sa stratili krásne verše Hviezdoslava „Ó, práci všetka česť, česť práci všetka...“?

Reklama Telekomu vychováva a vedie mladých ľudí inak. K neúcte a nevnímanosti voči starším a aj k ich práci. A ešte niečo. Nezdá sa vám, že aj vysielateľ tejto reklamy nám ukazuje svoj hodnotový rebríček?

Martin Kuček

Aká si mi krásna...

Slová tejto hymnickej piesne naplnili májovú atmosféru v kultúrnom dome v Poltári počas prehliadky šestnástich seniorských speváckych súborov (350 účinkujúcich). Organizovala ju krajská a okresná organizácia (Poltár) nášho partnera Jednoty dôchodcov Slovenska.

Seniori dokázali, že spev, ktorý dostali do vienka, a to, čo ich naučili mamky, radostne a najmä s hrdosťou šíria ďalej. Najväčší potlesk v stoji získali dva súbory. Prevažne mužmi obsadený súbor z Brezna a Seniori – optimisti zo Žiaru nad Hronom.

Na škodu veci však bolo, že oproti minulým rokom nedokázalo vedenie KO JDS zabezpečiť účasť vedúcich funkcionárov Banskobystrického samosprávneho kraja, poslancov všetkých stupňov, ako aj vedenia JDS. Azda by im pomohlo, ak by videli, čo malé mesto dokáže.

Mária GAVALCOVÁ, Poltár
Jaroslav BULKO, Žiar nad Hronom

Supertip na oddych

Chata PARTIZÁN

Ponúkame príjemné ubytovanie v krásnom prostredí v Jánskej doline v malebnej dedinke Liptovský Ján, ktorá ponúka množstvo aktivít na voľný čas a dovolenku. V blízkosti chaty sú termálne pramene, termálne kúpalisko a Stanišovská jaskyňa.

Na svoje si však prídu aj záujemcovia o turistiku.

Chata má kapacitu 16 lôžok a 3 prístelky, kompletne sociálne vybavenie (3 wc, 3 sprchy), kuchynka s možnosťou vlastného varenia, terasa, 2 spoločenské miestnosti a vlastné parkovisko. Posedenie pri ohnisku je hosťom k dispozícii.

Cenník pre rok 2014 – celoročné obdobie

Ubytovanie bez energií:

Členovia SZPB + 1 rodinný príslušník

Nečlenovia SZPB

Prenájom chaty – 16 miest len ubytovanie bez energií

Deti do 6 rokov zadarmo, od 6 do 15 rokov

Deti do 6 rokov zadarmo, od 6 do 15 rokov

Zahranční členovia zväzu

Nečlenovia zväzu

Drevo

Elektrická energia

Záloha vo výške 20% z ceny ubytovania

Suma:

6 Eur za osobu / noc

8 Eur za osobu / noc

130 Eur za chatu na noc

4 Eur za osobu / noc

3 Eur za osobu / noc – ak je dieťa rodinný príslušník člena SZPB

10 Eur za osobu / noc

12 Eur za osobu / noc

podľa spotreby alebo si zabezpečí návštevník

podľa spotreby

hradí sa vopred – v prípade stornovania ubytovania 3 dni pred nástupom na ubytovanie sa záloha nevráti

Kontakt: Tel.: 044/552 3164 ■ Mob.: 0905 247 250 ■ E-mail: oblvlm@szpb.sk

DORUČENÉ PO UZÁVIERKE

Kvíz k povstaleckej histórii Liptova

30. mája 2014 oblasť organizácia SZPB v Ružomberku usporiadala k 70. výročiu SNP záverečné kolo vedomostnej súťaže *Povstalecká história Liptova*. Sedem dvojčlenných družstiev sa prezentovalo vedomosťami, ako aj počítačovou gramotnosťou pri spracúvaní powerprintovej prezentácie vybraného problému.

Porota v zložení: dejepisárka Mária Kramárová, historik Liptovského múzea Karol Dzuriak a predseda Historicko-dokumentárnej komisie Obľ SZPB v Ružomberku Stanislav Chytka skonštatovala, že preukázané schopnosti družstiev boli až „prekvapivo kvalitné“. Za čo nepochybne patrí vďaka aj učiteľom, ktorí mládež dokázali pre súťaž získať a pripraviť. Všetci tým preukázali, že odboj a SNP nie sú na dolnom Liptove cudzou a nezaujímavou témou.

Výsledky:

1. miesto: ZŠ a MŠ Liptovská Osada (Antónia Vieriková a Eva Vieriková)
2. miesto: Gymnázium Štefana Moyzesa (Ján Matuška a Daniela Hatalová)
3. miesto: ZŠ a MŠ Likavka (Terézia Vrabková a Jaroslava Proftová)

Našich víťazov sme odmenili aj „modernými cenami“. Každý jeden dostal nielen diplom a vecný dar. Oblasťný výbor im k tomu pridal aj finančné poukážky rôznych hodnôt na nákup v Gigabyte. Propagačnými cenami prispelo aj mesto Ružomberok.

Stanislav CHYTKA

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Deväťdesiatka

Oslávenc Ján Kulich – druhý zľava.

Ján Kulich, člen ZO SZPB Centrum 1 vo Zvolene, sa jej dožil 24. mája tohto roku. Medzi prvými gratulantmi boli aj členovia výboru základnej organizácie na čele s predsedom Bohumilom Kosom. Spolu s kyticou želaní mu odovzdali pozdravný list od oblasťného výboru a iné darčeky. Potešili mu dušu a na niektorých si pochutnal.

Počas posedenia si oslávenc pospomínal na svoje mladé roky. Do reči prišli veselé príhody, ale aj vojnové obdobie, ktoré prežil ako vojak na zvolenskej železnici.

Hrdinovia na pivových plechovkách

Pre niekoho možno neúcta, no pre iného...? Ktovie... Azda aj výborný nápad, pričom nielen z pohľadu obchodného marketingu.

Ruský výrobca plechovkového piva SAN InBev pustil začiatkom mája 2014 do obehu sériu s vyobrazením štyroch reálnych vojnových hrdinov spolu s ich krátkym bojovým príbehom. Na jednej plechovke je väzeň, ktorý ušiel z koncentračného tábora, druhá predstavuje perfektného prieskumníka, tretia zajatca z koncentráku, ktorý Nemcom utiekol na ich lietadle, a štvrtá vojaka, ktorý zachránil celé mesto

ženčiny a posedenia pri pive je chlapom veľmi blízka.

Niektoré médiá neskôr uviedli, že prokuratúra už začala výrobcu tohto produktu vyšetrovať za porušenie zákonov ohľadne reklamy.

* * *

Koncepcia, ktorá zjednocuje

zbierkové plechovice a fľaše, je iba pokračovaním obrovskej kampane spoločnosti SAN InBev pod názvom Mesto, na ktoré som hrdý. Organizátori si v nej postavili úlohu popularizovať hrdinov štátu.

Minulý rok vydali kolekciu Víťazstvo, na ktoré sme pyšní a priblížili ňou bitky Veľkej vlasteneckej vojny. Časť z utŕžených peňazí venovali Fondu na podporu vojnových pamätníkov v Moskve, Petrohrade, Jekaterinburgu, Volgograde a v Nižnom Novgorode.

Foto: suninterbrew.ru

pred jeho vyhodnením do povetria. Mnohých to zaujalo, ale ruskí veteráni boli touto novinkou rozhorčení a vyzvali na bojkot takéhoto „vlastenectva“. Zrejme však aj sami prispeli k opaku. O týchto vojnových hrdinoch rozprávalo celé mužské (pivo pijúce) Rusko. Ak by sa niečo podobné udialo na Slovensku, zrejme by o nich rozprávalo aj celé Slovensko. Lebo kombinácia zážitkov z vojny, vo-

ZRNKÁ HUMORU

Odkedy sa nám rozbila kosačka na trávu, manželka mi neustále pripomínala, aby som ju opravil.

Bol som však stále zaneprázdnený. Na programe bolo: auto, futbal, internet, rybačka, kamaráti, krčma..., teda nič, čo bolo pre mňa oveľa dôležitejšie.

Nakoniec prišla s nápadom a dúfala, že zaberie.

Keď som prišiel včera domov, sedela vo vysokej tráve a strihala ju malými nožičkami. Chvilu som ju ticho pozoroval a potom som vošiel do domu.

Po pár minútach som sa vrátil a podal jej kefku na zuby so slovami: „Ak skončíš, drahá, so strihaním, mohla by si pozametat dvor.“

A viac si už nepamätám...

ZÁVISTLIVÝ ČLOVEK... (dokončenie v tajničke)

autor výroku: HORACIUS	pochodil	obec pod Veľkou Javorinou	rozdrv	odlišní	EČV Levoče	pomôcky: MESA, RIO, HALAS, ETNOS, AMAS	druh údeniny	mzdy	ranná vlahá	otec	EČV Čadce	súhrnný názov pre etnikum	jednotka merania
vypúšťal slzy						popracem							
1. časť tajničky						lekári liečiaci alopaticky žen. meno							
obrovskí						trieda					chem. zn. neónu		
zázrak				nástroje na dlabanie krajina		3. časť tajničky				ponáraj miešaj cesto			
chem. zn. india			škrabance pohybové ústroje tela						izolovaná plošina mihalnica				
lastúra, po česky								rieka, po španielsky zofal				ukazovacie zámeno	kopa, po francúzsky
orgán zraku		hmotnosť časť celku					populudňajší oddych kráčaľa						
nápadné						2. časť tajničky chem. zn. argónu							
koval				český básnik						značka čistiaceho prášku			
bodavý hmyz (množ. č.)				kyprila pluhom						severský cicavec			

Správne vylúštenie tajničky z č. 10 znie: **...pri českej obci Slivice. Knihu posielame Jánovi Šimonovi do Starej Lubovne.**

Vylúštenie tajničky posielajte na adresu: Redakcia Bojovník, Štúrova 8, 815 72 Bratislava, alebo na e-mail: bojovník@szpb.sk.

HISTORICKÝ KALENDÁR

12. jún 1919 – Najvyššia rada spojencov sa v tento deň uzniesla o opise hraníc vtedajšieho Československa a Maďarska. Deklaratórne ich potvrdila Trianonská zmluva.

12.–14. jún 1940 – Nemci dokončujú obsadenie Paríža. Paríž sa stal otvoreným mestom, francúzske vojská ho rýchlo opustili. Vojenský guvernér Dentz dokonca vydal rozkaz, že zastreľí každého, kto by chcel mesto brániť.

12. jún 1943 – Po porážke nemeckých vojsk v Afrike sa končí bojové nasadenie 11. pešieho práporu – Východného.

12. (13) jún 1944 – Na Londýn dopadajú prvé strely V-1.

13. jún 1940 – I. československá divízia a ďalšie jednotky vo Francúzsku sa stretli v prvom boji s Nemcami na riekach Marna, Grand Morin, Seina, Loira a Cher (13.–17. 6). Padlo 400 príslušníkov, 132 vojakov získalo Čs. vojnový kríž 1939, 32 vojakov Francúzsky vojnový kríž 1940 a 109 medaili Za chrabrosť.

15. jún 1942 – Od tohto dňa mohla samostatná čs. jednotka používať názov 1. čs. samostatný poľný prápor v ZSSR.

15. jún 1943 – V tento deň sa stal veliteľom trnavskej posádky kpt. Andrej Benka-Rybár, čo sa dá považovať aj za začiatok jej príprav na SNP. Lebo keď na jar 1944 preložil pplk. Golian do Trnavy pobočníka npor. Karola Fraňu, aby v posádke pripravil povstanie (a po vypuknutí mu velil), kpt. Benka-Rybár už vojenský odboj organizoval.

16. jún 1944 – Spojenecké bombardovanie Bratislavy. 156 amerických lietadiel zbombardovalo a zničilo 80 percent rafinérie Apollo. Zahynulo 176 obyvateľov.

19. jún 1945 – V ČSR je vydaný dekrét o potrestaní fašistických zločincov a kolaborantov.

20. jún 1942 – Vytvorený je ukrajinský štáb partizánskeho hnutia, prostredníctvom ktorého sa ÚV KS Ukrajiny spájal s partizánskymi útvarmi.

21. jún 1940 – Hitlerova odplata za porážku Nemecka v roku 1918. Na rovnakom mieste v Compiègne a v tom istom vagóne (v ktorom maršal Foch diktoval 11. novembra 1918 nemeckej delegácii kapituláciu podmienky), tentoraz žiadal od francúzskej delegácie kapituláciu maršal Keitel.

Zachovaný bol rovnaký ceremoniál, aký nariadil maršal Foch v roku 1918. Francúzski vyjednávači boli prijatí bez vojenských pôct a Keitel im stručne oznámil podmienky. Keď opustili po podpise múzejný Fochov vagón, bol pomník francúzskeho víťazstva v compiégnskom lese zahalený do fašistickej vlajky s hákovým krížom. Dokonalá potupa.

21. jún 1941 – Prezident J. Tiso súhlasí s účasťou slovenskej armády na nemeckom ťažení proti ZSSR.

21. jún 1945 – Prezident E. Beneš vydal dekrét o konfiškácii a rozdelení pozemkového majetku Nemcov, Maďarov, zradcov a kolaborantov.

22. júna 1941 – Goebbels má poznamenané v denníku: „...včera. Povedal som to svojim spolupracovníkom. Všade vládne neuveriteľné prekvapenie. Väčšina už uhádla pravdu. Začali pracovať, okamžite, horúčkovo. Boli zmobilizované rozhlas, tlač a týždenníky. Všetko bežalo ako hodinky.

3.30 ráno. Hrmí ťažké delostrelectvo. Boh žehnaj našim zbraňam! Vonku na Wilhelm Platz je ticho a prázdno. Berlín spí. Ríša spí. Je to veľká, nádherná doba, v ktorej sa narodí nová ríša. Možno sa zrodí v bolestiach, ale už mieri ku svetlu. Znie nová fanfára, mocná, burácajúca a majestátna!“

O 5.30 hod. prostredníctvom Veľkonemeckého rádia číta Hitlerovo oslovenie nemeckého obyvateľstva.

22. jún 1941 – W. Churchill v britskom rozhlase: „Ruské nebezpečenstvo je aj našim nebezpečenstvom a nebezpečenstvom pre Spojené štáty, rovnako tak, ako vec každého Rusa, bojujúceho o svoj dom, je záležitosťou slobodných ľudí a slobodných národov na celom svete.“

22. jún 1944 – Začiatok Bieloruskej operácie (Operácia Bagration), najväčšej bitky a zároveň najväčšej porážky Wehrmachtu v 2. svetovej vojne. Na prach je rozmetaná skupina armád Stred.

23. jún 1941 – Vzniká Rýchla skupina. V priebehu mesiaca sa z nej stane Rýchla brigáda a 23. 7. 1941 Rýchla divízia.

23. jún 1941 – Cynický senátor a neskorší prezident USA H. Truman povedal: „Ak bude víťaziť Nemecko, musíme pomôcť Sovietskemu zväzu, ak bude víťaziť Sovietsky zväz, musíme pomôcť Nemecku, a čím viac sa obaja budú drtiť, o to lepšie.“

Americký prezident Roosevelt vyslovil, že USA sú ochotné pomôcť ZSSR už 24. júna 1941.

24. júna 1941 – Goebbels má poznamenané v denníku: (filmové týždenníky) „Sú vidieť naše nové zbrane, obrovské monštra, ktoré rozdrvia všetko, čo im stojí v ceste. Boží súd dejín dopadne na Sovietsky zväz. V Európe sa tvorí protiruský front. Takmer sám od seba. Sami nerobíme nič, aby sme nevzbudili podozrenie. Verím, že vojna s Moskvou bude našim najväčším ťahom. Psychologicky a možno aj vojensky.“

24. jún 1945 – V Moskve na Červenom námestí sa uskutočnila najslávnejšia vojenská prehliadka 20. storočia, slávnostný Pochod víťazov.